

V Bruseli 16. 4. 2024
COM(2024) 173 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A
VÝBORU REGIONÓV**

Správa o stave Schengenu z roku 2024

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE,
EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV
SPRÁVA O STAVE SCHENGENU Z ROKU 2024**

Schengenský priestor bez kontroly vnútorných hraníc (ďalej len „schengenský priestor“) vykazoval aj v roku 2023 odolnosť voči meniacemu sa geopolitickému prostrediu, hoci musel naďalej odolávať navzájom prepojeným výzvam. V tejto správe o stave Schengenu z roku 2024 sa hodnotí dôležitý vývoj, ku ktorému došlo v minulom roku, a uvádza sa komplexný prehľad o stave schengenského priestoru. Zohľadňujú sa v nej hlavné iniciatívy zamerané na posilnenie schengenského rámca, ktoré sa prijali v súčasnom funkčnom období Komisie.

Takisto sa v nej na základe schengenských hodnotiacich a monitorovacích činností, ktoré sa uskutočnili v roku 2023, identifikujú prioritné oblasti, ktoré si vyžadujú politický a operačný stimul, a zdôrazňujú oblasti, v ktorých je potrebné zlepšiť uplatňovanie schengenských pravidiel. Takmer 40 rokov po podpise Schengenskej dohody je stále mimoriadne dôležitá vysoká úroveň cezhraničnej spolupráce, aby mohol schengenský priestor naďalej prispievať k hospodárskej konkurencieschopnosti EÚ a uľahčovať životy občanov i činnosť podnikov a lepšie ich chrániť.

Táto správa¹ otvára schengenský cyklus na roky 2024 – 2025 a slúži ako základ pre politické rozhodovanie a prijímanie následných opatrení na európskej aj vnútroštátnej úrovni. V záujme uľahčenia vykonávania opatrení, ktoré sú pre schengenský priestor prioritné, Komisia spolu s touto správou predkladá návrh odporúčania Rady pre schengenský priestor a vyzýva Radu, aby ho prijala na nadchádzajúcom zasadnutí schengenskej rady v júni 2024.

Základnými milníkmi pri prechode od stavu neustálej krízy k pripravenosti, odolnosti a spoločným reakciám sú najmä dosiahnuté dohody o legislatívnom rámci, historické kroky uskutočnené na dokončenie schengenského priestoru a konsolidácia správy schengenského priestoru, ktoré predstavujú zlomový bod v našom spoločnom úsilí o riadenie schengenského priestoru.

¹ Správa o stave Schengenu z roku 2024 sa zaoberá aj právnou povinnosťou Komisie predkladať správy podľa článku 25 nariadenia Rady (EÚ) 2022/922 a článku 33 Kódexu schengenských hraníc.

1. PLNENIE NAŠICH ZÁVÄZKOV V PROSPECH SILNEJŠIEHO SCHENGENSKÉHO PRIESTORU

Po takmer štyroch desaťročiach spolupráce sa stal schengenský priestor najväčšou oblasťou voľného cestovania na svete. Členské štáty EÚ sa ambiciózne dohodli na vytvorení priestoru bez kontroly vnútorných hraníc a so spoločnou vonkajšou hranicou a prevzali za tento priestor, v ktorom opatrenia presahujú národné záujmy a ovplyvňujú všetkých jeho členov, **spoločnú zodpovednosť**.

Posilnený právny rámec

Nedávne po sebe nasledujúce krízy poukázali na to, aké dôležité je posilňovať odolnosť schengenského priestoru. Ešte jasnejšie sa ukázalo, že aby schengenský priestor dobre fungoval, potrebuje silnejší spoločný právny rámec, ktorý zmierni pocit neustálej krízy a presadí odklon od jednostranných a nekoordinovaných opatrení, ktoré vyplývajú predovšetkým z nedostatku účinných spoločných nástrojov. V súlade s našim záväzkom vytvoriť silný schengenský priestor odolný voči budúcim zmenám sa dohodami o nových právnych predpisoch počas druhého schengenského cyklu otvára nová kapitola v histórii schengenského priestoru, ktorej cieľom je zachovať jeho integritu.

Politická dohoda o revidovanom **Kódexe schengenských hraníc** ochráni základný kameň schengenského priestoru, t. j. nevykonávanie kontroly vnútorných hraníc. Dodatočné záruky a nové opatrenia vrátane konania o odovzdaní, ktoré majú obmedziť sekundárne pohyby, by mali členským štátom umožniť účinne riešiť ich obavy spojené s bezpečnosťou a migráciou prostredníctvom posilnenej cezhraničnej spolupráce, ako sa uvádza v odporúčaní Komisie o schengenskej spolupráci z roku 2023². Nové pravidlá takisto posilnia koordináciu EÚ, zabezpečia predvídateľnosť a zlepšia dostupný súbor nástrojov na účinnú reakciu na výzvy na vonkajších hraniciach EÚ, najmä v prípadoch ohrozenia verejného zdravia³ a v situáciách, keď sú migranti inštrumentalizovaní na politické účely.

Prostredníctvom politickej dohody o dvoch nariadeniach na zlepšenie využívania **vopred poskytovaných informácií o cestujúcich** (API) sa zároveň dosiahol pokrok v oblasti zabezpečenia vonkajších vzdušných hraníc a umožnenia rýchlejšej leteckej dopravy. Orgány presadzovania práva budú môcť po prvýkrát získať tieto informácie pre vybrané lety v rámci EÚ.

Významným prelomom bolo aj dosiahnutie politickej dohody o **pakte o migrácii a azyle** v decembri 2023, čím sa takisto výrazne podporí a posilní dobré fungovanie schengenského priestoru. Konkrétne novým nariadením o preverovaní sa po jeho prijatí stanovia jednotné pravidlá na posilnenie vonkajších hraníc a zvýšenie bezpečnosti v schengenskom priestore, a to v úplnom súlade so základnými právami. Týmto paktom sa takisto zefektívnia konania

² C(2023) 8139 final.

³ Napríklad ak by sa vyskytla podobná pandémia ako COVID-19, Rada je v prípade rozsiahleho ohrozenia verejného zdravia splnomocnená uložiť v celej EÚ dočasné cestovné obmedzenia a zároveň povoliť výnimky z obmedzení vstupu pre určité kategórie osôb, ktoré sa považujú za osoby cestujúce z nevyhnutných dôvodov.

o azyly a návrate, a tým sa obmedzia neoprávnené sekundárne pohyby v rámci schengenského priestoru.

Pokiaľ ide o výmenu informácií medzi orgánmi presadzovania práva, **smernicou o výmene informácií medzi orgánmi presadzovania práva**⁴ prijatou v máji 2023 a **prümským nariadením II**⁵ o automatizovanom vyhľadávaní a výmene údajov na účely policajnej spolupráce prijatom vo februári 2024 sa odstraňujú informačné medzery a posilňuje predchádzanie trestnej činnosti, jej odhaľovanie a vyšetrovanie.

Takisto boli zavedené prísnejšie pravidlá na podporu priestoru slobody, spravodlivosti a bezpečnosti, ktorých cieľom je bojovať proti dvom základným formám cezhraničnej trestnej činnosti. Po prvé, **zmenenou smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi**⁶ sa pre orgány presadzovania práva a justičné orgány zavedú silnejšie nástroje na vyšetrovanie a trestné stíhanie nových foriem vykorisťovania a na ochranu obetí obchodovania s ľuďmi. Nové právne predpisy zabezpečia lepšiu koordináciu medzi orgánmi na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a azylovými orgánmi. Po druhé, dosiahnutá dohoda o aktualizácii pravidiel o **obchodovaní so strelnými zbraňami pri dovoze a vývoze**⁷ prispeje k zníženiu rizika obchádzania embarga pri vývoze strelných zbraní na civilné použitie a k posilneniu kontrol dovozu takýchto strelných zbraní z tretích krajín.

Treba ešte pokročiť v rokovaní o legislatívnych návrhoch na boj proti **prevádzachtvu**⁸. Súčasne, desaťročia staré právne predpisy neposkytujú správne nástroje na boj proti tejto neustále sa vyvíjajúcej trestnej činnosti. Zároveň je potrebné posilniť spoluprácu na úrovni EÚ a s členskými štátmi. Súčasťou tohto úsilia je aj návrh nariadenia o zlepšení policajnej spolupráce v oblasti predchádzania prevádzachtvu a obchodovaniu s ľuďmi, ich odhaľovania a vyšetrovania a o zlepšení podpory Europolu v záujme predchádzania takýmto trestným činom a boja proti nim⁹.

⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/977 z 10. mája 2023 o výmene informácií medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov a zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2006/960/SVV (Ú. v. EÚ L 134, 22.5.2023, s. 1).

⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/982 z 13. marca 2024 o automatizovanom vyhľadávaní a výmene údajov na účely policajnej spolupráce a o zmene rozhodnutí Rady 2008/615/SVV a 2008/616/SVV a nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1726, (EÚ) 2019/817 a (EÚ) 2019/818 (prümské nariadenie II) (Ú. v. EÚ L, 2024/982, 5.4.2024).

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011, s. 1 – 11).

⁷ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach týkajúcich sa dovozu, vývozu a tranzitu strelných zbraní, ich hlavných častí a streliva, ktorým sa vykonáva článok 10 Protokolu Organizácie Spojených národov proti nezákonnej výrobe a obchodovaniu so strelnými zbraňami, ich súčasťami a komponentmi a strelivom doplnujúceho Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu (protokol OSN o strelných zbraňach) (prepracované znenie) [COM(2022) 480 final].

⁸ COM(2023) 754 a COM(2023) 755.

⁹ COM(2023) 754.

Na ceste k včasnému vykonávaniu posilneného rámca

Aktualizovaný právny rámec, o ktorý sa opiera fungovanie schengenského priestoru, poukazuje na to, ako silná Únia prospieva svojim občanom. Po formálnom prijatí tohto legislatívneho balíka bude pre udržanie silného schengenského priestoru v nadchádzajúcich rokoch kľúčové jeho vykonávanie. Komisia bude túto fázu úzko koordinovať a monitorovať. Našou spoločnou zodpovednosťou je zabezpečiť jeho rýchle, súdržné a konzistentné vykonávanie, a to najmä pokiaľ ide o:

Vonkajšie hranice

- Aby sa zaistilo účinné vykonávanie **nariadenia o preverovaní**, každý členský štát bude musieť začať postup pridelovania prostriedkov a spôsobilostí a zároveň zriadiť nezávislý monitorovací mechanizmus.

Vnútorne opatrenia

- Po prijatí zmien **Kódexu schengenských hraníc** budú členské štáty v úzkej spolupráci so schengenským koordinátorom pracovať v rámci regionálneho prístupu na zavádzaní nových opatrení v regiónoch pozdĺž vnútorných hraníc, ktoré budú zahŕňať operačné opatrenia pri používaní konania o odovzdaní a posilnenú policajnú spoluprácu, s cieľom postupne zrušiť pretrvávajúce kontroly vnútorných hraníc.
- Do konca roka budú musieť všetky členské štáty zabezpečiť, aby určené **jednotné kontaktné miesto**, ktoré je podľa smernice o výmene informácií medzi orgánmi presadzovania práva centrálnym subjektom zodpovedným za koordináciu a uľahčenie výmeny informácií, bolo funkčné a pracovali v ňom zamestnanci príslušných orgánov presadzovania práva, ako aj to, aby jeho prevádzka prebiehala v jednotnom elektronickom systéme správy prípadov.
- V súlade s revidovanou **smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi** musia členské štáty zmeniť vnútroštátne trestné právo a formalizovať svoje referenčné mechanizmy, čo bude predstavovať prvý krok k vytvoreniu európskeho referenčného mechanizmu na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Dokončenie schengenského priestoru

Počas druhého schengenského cyklu sa k schengenskému priestoru pripojilo **Chorvátsko**. Chorvátsko privítalo v minulom roku približne o dva milióny viac turistov ako v roku 2022¹⁰, čo viedlo k posilneniu jeho národného hospodárstva, keďže cestovný ruch predstavuje 20 % jeho hrubého domáceho produktu (HDP). Prijatie Chorvátska do schengenského priestoru takisto uľahčilo posilnenie regionálnej spolupráce so susedným Maďarskom, Talianskom a Slovinskom. V období od decembra 2023 do februára 2024 bolo Chorvátsko predmetom prvého pravidelného schengenského hodnotenia, ktoré poukázalo na zintenzívnenie operačnej práce na riešenie sekundárnych pohybov a cezhraničnej trestnej činnosti, čo zahŕňalo aj

¹⁰ Chorvátska národná rada pre cestovný ruch: „CROATIA VISITED BY 20.6 MILLION TOURISTS IN 2023“ (CHORVÁTSKO NAVŠTÍVILO V ROKU 2023 20,6 MILIÓNA TURISTOV), tlačová správa, 3. januára 2024: <https://www.htz.hr/en-GB/press/press-releases/croatia-visited-206-million-tourists-2023>.

výrazne zvýšený počet spoločných hliadok na hranici so Slovinskom¹¹. Odklon migračných tokov na západobalkánskej trase a zvýšený počet neregulárnych príchodov na jeho hranicu s Bosnou a Hercegovinou si však vyžaduje, aby sa zvýšilo úsilie o marenie činnosti prevádzачských sietí a ešte viac sa zintenzívnili činnosti hraničného dozoru.

Míľnikom schengenského cyklu na roky 2023 – 2024 bolo prijatie dlho očakávaného rozhodnutia Rady¹² v decembri 2023 o prijatí **Bulharska a Rumunska** do schengenského priestoru. Ide o výsledok nepretržitého prispievania Bulharska a Rumunska k plnému fungovaniu schengenského priestoru, ako sa ukázalo pri mnohých príležitostiach¹³. Bulharsko a Rumunsko sa stali od 31. marca 2024 novými členmi schengenského priestoru a uplatňujú teraz schengenské *acquis* v plnom rozsahu. V prvej fáze sa zrušili kontroly na vnútorných vzdušných a námorných hraniciach.

Oba členské štáty sa v záujme posilnenia ochrany **vonkajších hraníc** ako schengenské štáty dohodli s Európskou agentúrou pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex) na prítomnosti väčšieho počtu príslušníkov stáleho zboru. Agentúra začala v posledných mesiacoch pracovať na trojnásobnom zvýšení počtu príslušníkov stáleho zboru nasadených na bulharsko-tureckej hranici a takisto zvýšila ich počet na bulharských a rumunských hraniciach so Srbskom. Posilnená spolupráca v súlade s **rámcami spolupráce**¹⁴, ktorá sa začala v marci 2024, už prináša pozitívne výsledky a nové osobitné opatrenie financovania vo výške 85 miliónov EUR, ktoré zaviedla Komisia, posilní tiež spôsobilosti na vonkajších hraniciach. S cieľom pripraviť sa na budúce zrušenie kontrol na vnútorných pozemných hraniciach sa posilnila policajná spolupráca v regióne vytvorením **iniciatívy regionálnej spolupráce**, pri ktorej sa uplatňuje prístup zameraný na celú trasu zahŕňajúci aj Rakúsko, Grécko, Maďarsko a Slovensko. Na základe spoločných analýz rizík je cieľom vytvoriť mechanizmus spoločného ročného plánovania, v ktorom sa stanovujú konkrétne činnosti. Schengenský koordinátor bude naďalej podporovať túto iniciatívu, ktorej koordináciu zaisťujú zúčastnené členské štáty na základe rotácie. Komisia bude naďalej poskytovať všetku potrebnú podporu predsedníctvu Rady s cieľom zabezpečiť, aby sa v roku 2024 mohlo prijať rozhodnutie o zrušení kontrol na vnútorných pozemných hraniciach.

Rýchla výmena informácií je základným kameňom schengenskej integrácie, najmä pre tie členské štáty, ktoré ešte neuplatňujú schengenské *acquis* v plnom rozsahu. Pripojenie **Cypru** k Schengenskému informačnému systému v júli 2023 znamenalo vzhľadom na jeho geografickú polohu výrazné posilnenie bezpečnosti v Európe¹⁵. K februáru 2024 mal Cyprus

¹¹ Počet spoločných hliadok medzi Chorvátskom a Slovinskom sa v roku 2023 zvýšil oproti roku 2022 zo 437 na 864.

¹² Rozhodnutie Rady (EÚ) 2024/210 z 30. decembra 2023 o úplnom uplatňovaní ustanovení schengenského *acquis* v Bulharskej republike a Rumunsku.

¹³ V novembri 2023 Komisia po dohode s Bulharskom koordinovala doplňujúcu a dobrovoľnú zisťovaciu misiu. Táto doplňujúca misia priniesla najnovšie a dodatočné informácie o vykonávaní schengenského *acquis* Bulharskom, pričom sa zohľadnili výsledky dvoch predchádzajúcich misií. Dokument Rady 16090/23.

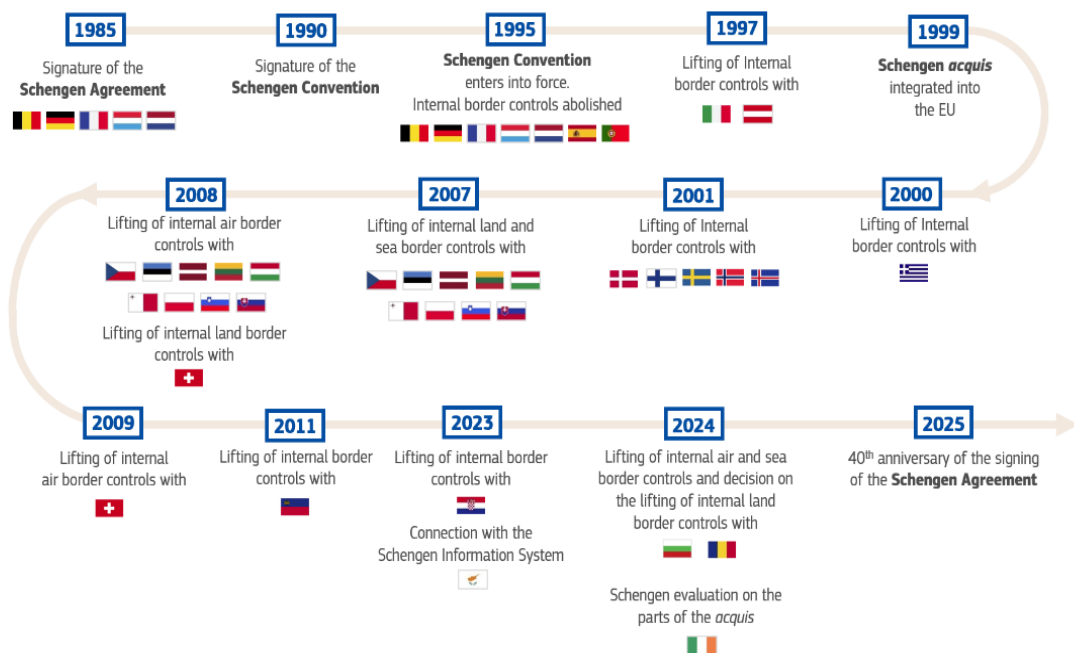
¹⁴ „Bulharsko a Rumunsko posilňujú spoluprácu v oblasti riadenia hraníc a migrácie“, marec 2024, k dispozícii na adrese https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_24_1283.

¹⁵ Odkedy sa Cyprus pripojil k Schengenskému informačnému systému, bolo na základe európskeho zatykača zatknutých približne 20 hľadaných osôb, z ktorých približne tri štvrtiny už boli odovzdané členským štátom, ktoré vložili príslušné zápisy do systému.

v systéme viac ako 12 000 aktívnych zápisov a cyperské orgány vykonali približne 21 miliónov vyhľadávaní, čo viedlo k identifikácii bezpečnostných hrozieb a takisto pomohlo lokalizovať približne 30 nezvestných osôb. Zo schengenského hodnotenia, ktoré sa uskutočnilo v roku 2023, vyplynulo, že systém je dobre integrovaný do procesov týkajúcich sa hraníc, migrácie a presadzovania práva na Cypre, hoci je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa naplno využívali všetky dostupné funkcie. Dôležité kroky sa podnikli aj v súvislosti s prijatím **Írska** do schengenského priestoru, pokiaľ ide o časti schengenského *acquis*, na ktorých by sa chcelo zúčastňovať, vrátane policajnej spolupráce, Schengenského informačného systému, justičnej spolupráce v trestných veciach, spolupráce v oblasti drog a článku 26 Schengenského dohovoru. Schengenské hodnotenie zostávajúcich častí *acquis*, na ktorých by sa chcelo Írsko zúčastňovať¹⁶, sa dokončí v druhej polovici roka 2024.

Dokončenie schengenského priestoru

Rozsiahly a jednotný schengenský priestor je hnacou silou pre stabilitu a prosperitu na celom kontinente. Dokončenie schengenského priestoru bolo pre túto Komisiu kľúčovou prioritou. Dôkazom tohto záväzku je rozšírenie o Chorvátsko, ku ktorému došlo po viac ako desiatich rokoch, a rozhodnutie o zrušení kontrol na vnútorných vzdušných a námorných hraniciach s Bulharskom a Rumunskom prijaté v roku 2023.

Ďalšie kroky:

- Teraz je potrebné, aby Rada prijala konečné rozhodnutie a stanovila vhodný dátum na zrušenie kontrol na **vnútorných pozemných hraniciach s Bulharskom a Rumunskom**.

¹⁶ Justičná spolupráca v trestných veciach, spolupráca v oblasti drog a článok 26 Schengenského dohovoru, v ktorom sa stanovujú povinnosti dopravcov prepravujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bol odopretý vstup.

- Keď prebiehajúce schengenské hodnotenie potvrdí pripravenosť **Írska** vykonávať časti *acquis*, na ktorých by sa chcelo zúčastňovať, Rada bude môcť prijať jednomyseľné rozhodnutie.
- Komisia v nadväznosti na schengenské hodnotenia **Cypru** vo všetkých oblastiach politiky monitoruje pokrok dosiahnutý pri vykonávaní odporúčaní a v tejto súvislosti uskutoční potrebné overovacie návštevy. Zároveň bude pokračovať v spolupráci s cyperskými orgánmi na jeho ďalšej integrácii do schengenského priestoru, pričom zohľadní jeho osobitnú situáciu.

2. NA CESTE K INTEGROVANÉMU RÁMCU SPRÁVY SCHEGENSKÉHO PRIESTORU

Ako zdôraznila predsedníčka von der Leyenová vo svojom prejave o stave Únie v roku 2023, spoločné výzvy si vyžadujú jednotný postup¹⁷. Schengenský priestor v posledných rokoch neustále dokazoval, že je vďaka koordinovanému európskemu prístupu schopný poskytnúť vysokú úroveň ochrany. **Schengenská rada** sa v roku 2023 zmenila na platformu, ktorej účelom je koordinovať spoločnú reakciu na spoločné výzvy, ktoré majú vplyv na členov schengenského priestoru a na schengenský priestor ako celok.

Politická koordinácia na úrovni EÚ s posilnenými nástrojmi

V súlade s prioritami stanovenými schengenskou radou v júni 2023 sa posilnili nástroje **schengenského cyklu** s cieľom zlepšiť včasnú identifikáciu rizík a nedostatkov, ktoré majú vplyv na stabilitu schengenského priestoru, a podporiť vyššiu úroveň vykonávania. Výsledkom tohto spoločného úsilia bol **posilnený mandát** schengenskej rady, čím sa vytvoril priestor pre účinnejšie spoločné reakcie.

Najmä **schengenský barometer+**, ktorý ešte lepšie integroval výsledky schengenských hodnotení, účinnejšie identifikoval problémy, ktoré si vyžadujú spoločnú reakciu. Príkladom je odhalenie zneužívania azylového systému štátnymi príslušníkmi, ktorí nepodliehajú vízovej povinnosti, čo viedlo k revízii mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti, ako aj získanie poznatkov o výzvach v oblasti návratov, čo prispelo k prebiehajúcim úvahám o tom, ako zvýšiť účinnosť udržateľných návratov šírením európskeho prístupu. Podobne sa na základe výsledkov prvého tematického hodnotenia obchodovania s drogami a identifikácie závažných nedostatkov pri vykonávaní hraničných kontrol navrhli konkrétne nápravné opatrenia.

Riešenie nedostatkov v situačnom prehľade EÚ

Schengenský barometer+ spája údaje a spravodajské informácie dostupné na úrovni EÚ, čím prispieva k rozvoju situačného prehľadu EÚ. **Dostupné údaje sú však stále neúplné a roztrieštené** z dôvodu nízkej kvality údajov a nedostatočne rozvinutej komplexnej analýzy na vnútroštátnej úrovni i na úrovni EÚ.

V schengenskom cykle na roky 2024 – 2025 bude Komisia v úzkej spolupráci s agentúrami pre spravodlivosť a vnútorné veci a členskými štátmi pokračovať v práci zameranej na

¹⁷ Prejav o stave Únie, 13. septembra 2023.

získavanie úplnejších a kvalitnejších údajov a analýz. Je potrebné prepojiť súvisiace údaje, ktorých roztrieštenosť bráni pohraničným, migračným a bezpečnostným orgánom prijímať vhodné rozhodnutia a predstavuje bezpečnostné nedostatky. Komisia okrem toho vyzýva agentúry, aby posilnili **spoločné analýzy** prierezových otázok, a to na základe intenzívnejšej vzájomnej výmeny informácií, do ktorej zahrnú všetky relevantné údaje.

Na riešenie týchto výziev budú mať zásadný význam **posilnené rozsiahle informačné systémy**, ako aj nové systémy a nástroje interoperability. Ich včasné zavedenie je prioritou. V rovnakom duchu je potrebné urýchliť prácu na implementácii centrálného úložiska na účely podávania správ a štatistiky, ktoré umožní automatické generovanie medzisystémových štatistických údajov a analytických správ.

Vnútroštátna správa

Udržateľná viacvrstvová správa schengenského priestoru sa opiera o **spoľahlivé vnútroštátne štruktúry členských štátov**, ktoré zaručujú vysokú úroveň koordinácie všetkých príslušných aktérov a účinne prispievajú k plynulej interakcii medzi vnútroštátnou úrovňou a úrovňou EÚ, čo zaisťuje konzistentné vykonávanie schengenskej architektúry.

Pokiaľ ide o vnútroštátnu úroveň, schengenské hodnotenia poukázali v roku 2023 na rozdielne koordinačné štruktúry, stratégie a administratívne kapacity určené na zavedenie schengenských požiadaviek do praxe. Zatiaľ čo niektoré členské štáty zriadili koordinačné štruktúry a postupy pre správu schengenského priestoru, v iných stále chýba centralizovaný koordinačný subjekt. Navyše sa na všetky relevantné oblasti neuplatňuje jednotný model analýzy rizík¹⁸. Tieto nedostatky bránia členským štátom vo vytváraní holistického národného situačného prehľadu, čím dochádza k tomu, že nemajú prehľad o všetkých existujúcich a vznikajúcich potrebách. Súčasný situačný prehľad tiež nerozpoznáva prepojenia medzi rôznymi oblasťami, ako je cezhraničná trestná činnosť a riadenie hraníc. Vo viacerých členských štátoch sa tieto oblasti riešia samostatne, čím sa konania na hraniciach obmedzujú len na riadenie migrácie.

Nedostatočné štruktúry vnútroštátnej správy bránia účinnému vykonávaniu **strategických nástrojov a postupov**, najmä rozvoju vnútroštátnych spôsobilostí a pohotovostnému plánovaniu. Zamedzujú aj účinnému zosúladieniu vnútroštátnych a európskych stratégií, čo má vplyv na schopnosť konať na vnútroštátnej úrovni v súlade s európskymi prioritami. Fragmentácia takisto bráni členským štátom vo využívaní iniciatív EÚ, ktoré sa prijímajú v rámci schengenskej rady, a v prijímaní následných opatrení.

Po tom, ako Komisia v marci 2023 prijala viacročnú strategickú politiku európskeho integrovaného riadenia hraníc, agentúra Frontex zrevidovala technickú a operačnú stratégiu a poskytla členským štátom odbornú prípravu a technickú podporu pri revízii ich národných stratégií. Komisia čoskoro preskúma aktualizované stratégie predložené členskými štátmi, pričom zohľadní výsledky tematického hodnotenia európskeho integrovaného riadenia hraníc, ktoré sa uskutočnilo v roku 2019. Podobný prístup je potrebné zaujať aj v oblasti vnútornej

¹⁸ V súlade so spoločným integrovaným modelom analýzy rizík (CIRAM).

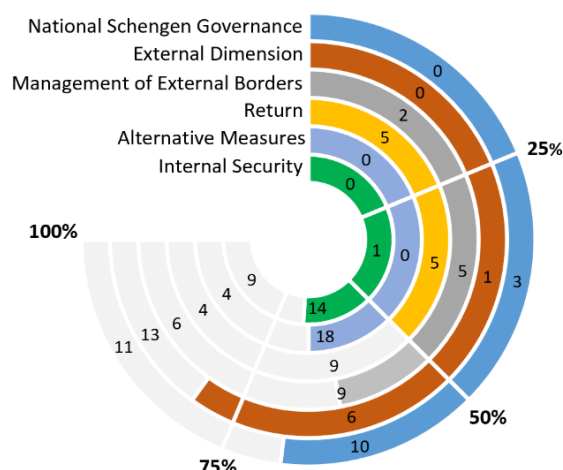
bezpečnosti, keďže z nedávnych schengenských hodnotení vyplýva, že národné stratégie vnútornej bezpečnosti nie sú vždy v súlade s prioritami EÚ a so stratégiami súvisiacimi s vnútornou bezpečnosťou.

Posilnením vnútroštátnej správy sa vďaka vyššej miere zodpovednosti a koordinácie dosiahne lepšie vykonávanie schengenských pravidiel. Efektívnosť právnych predpisov závisí od ich účinného vykonávania a schengenský hodnotiaci a monitorovací mechanizmus predstavuje v tejto súvislosti kľúčovú záruku. S cieľom preklenúť priepasť medzi operačnou a politickou úrovňou Komisia v roku 2023 uskutočnila **nové komplexné schengenské hodnotenia**, ktorých výsledkom boli správy za jednotlivé krajiny. V súlade s novými strategickými správami, v ktorých sa zohľadňujú synergie medzi všetkými oblasťami schengenskej politiky, Komisia spolu s členskými štátmi stanovila v roku 2023 spoločnú a objektívnu metodiku pre **schengenskú hodnotiacu tabuľku**. Schengenská hodnotiaci tabuľka znázorňuje úroveň vykonávania odporúčaní, ktoré vyplývajú zo schengenských hodnotení. Meria pokrok dosiahnutý vo fáze prijímania opatrení nadväzujúcich na schengenské hodnotenia. Poskytuje holistický a integrovaný prehľad¹⁹, vďaka ktorému umožňuje identifikovať nedostatky vo vykonávaní, na ktoré musia členské štáty sústrediť svoje úsilie.

Z **jednotlivých schengenských hodnotiacich tabuliek z roku 2024** vyplynulo, že členské štáty v zásade prijali účinné kroky na vykonanie nápravných opatrení, ktorými reagovali na odporúčania vyplývajúce zo schengenských hodnotení, hoci ich vykonávanie je pomalé. Miera vykonávania sa v priemere pohybuje od 48 % do 80 %, pričom väčšina členských štátov dosahuje úroveň viac ako 50 %. Pokrok v rámci šiestich rôznych oblastí, ktoré sa hodnotia v tabuľke, sa líši. V niektorých oblastiach, ako je vnútorná bezpečnosť a policajná spolupráca, majú členské štáty podobnú úroveň vykonávania, čo poukazuje na podobné výzvy pri uplatňovaní schengenských pravidiel, pričom väčšina z nich dosahuje úroveň 50 – 75 %. V iných oblastiach, konkrétne v oblasti riadenia vonkajších hraníc a návratu, sa však vykonávanie nápravných opatrení v jednotlivých členských štátoch líši a v mnohých prípadoch zostávajú nevyriešené závažné nedostatky (pozri **prílohu 1**).

¹⁹ Výsledky prvého a druhého cyklu schengenského hodnotenia sú zaznamenané vo viac ako 200 správach, ktoré viedli k viac ako 5 000 odporúčaniam.

Overall State of Implementation

Súhrnná schengenská hodnotiaci tabuľka: priemerné hodnotenia za každú kľúčovú oblasť schengenského systému²⁰

V rámci nového prístupu schengenského hodnotiaceho a monitorovacieho mechanizmu **schengenský koordinátor** prijal spolu s členskými štátmi následné opatrenia, ktorých cieľom je podporiť vykonávanie schengenských priorít, ako sú znázornené v schengenskej hodnotiacej tabuľke. Prispieva to k posilneniu vnútroštátneho riadenia, o čom svedčia nedávne návštevy Litvy, Fínska, Lotyšska a Islandu.

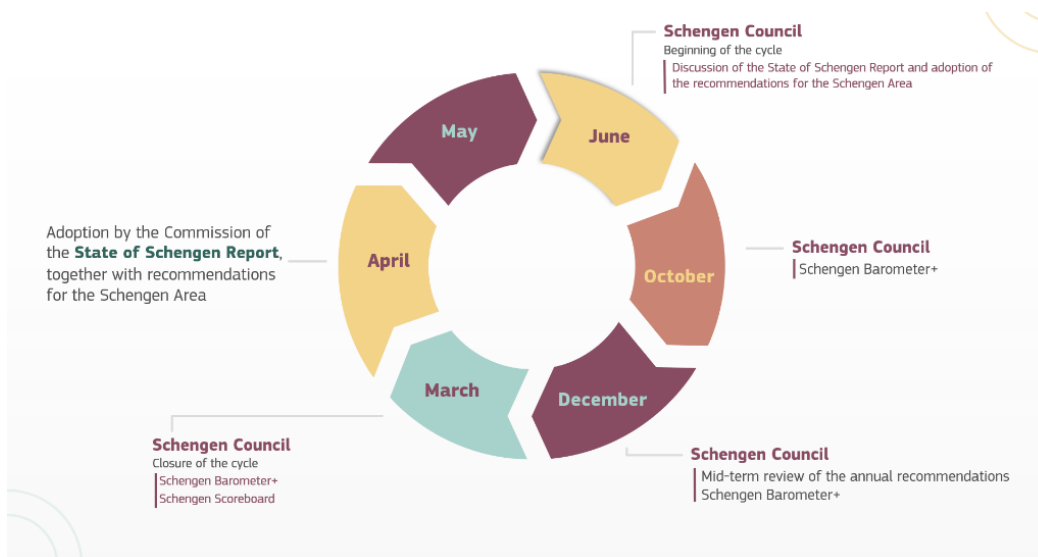
Schengenský cyklus na roky 2024 – 2025

Počas schengenského cyklu na roky 2024 – 2025 by sa malo úsilie zamerať na zabezpečenie riadnej prípravy zasadnutí schengenskej rady, a to zlepšením pracovných metód. Prvý pracovný program schengenskej rady, ktorý vypracovalo belgické predsedníctvo, je dôležitým krokom k stabilnejšiemu schengenskému cyklu. Do príprav zasadnutí schengenskej rady, ako aj následných opatrení je potrebné lepšie začleniť prierezové otázky vyplývajúce zo schengenského hodnotiaceho mechanizmu, ako sa uvádzajú v nových schengenských hodnotiacich správach o jednotlivých krajinách.

V nadväznosti na pokrok dosiahnutý v roku 2023 pri konsolidácii správy schengenského priestoru je potrebné tento rámec posilniť, aby sa zlepšilo stanovovanie spoločných priorít pre schengenský priestor a vykonávanie následných opatrení, a to zvýšením politickej

²⁰ V súhrnnej schengenskej hodnotiacej tabuľke sa hodnotí a znázorňuje celkové vykonávanie odporúčaní vyplývajúcich zo schengenských hodnotení všetkými členskými štátmi schengenského priestoru. V súlade s metodikou dohodnutou s členskými štátmi v decembri 2023 je tabuľka rozdelená na šesť politických oblastí, z ktorých každá sa zaoberá kľúčovými aspektmi účinného fungovania schengenského priestoru: vnútroštátna správa schengenského priestoru, vonkajší rozmer, riadenie vonkajších hraníc, návraty, alternatívne opatrenia ku kontrolám vnútorných hraníc a vnútorná bezpečnosť. Vo vizualizácii sa na základe jednotlivých schengenských hodnotiacich tabuliek, v ktorých sa členské štáty hodnotia podľa úrovne vykonávania odporúčaní, znázorňuje priemerné hodnotenie všetkých členských štátov v danej oblasti (farebné znázornenie) a rozdiely v hodnotení členských štátov v rámci každej oblasti medzi kvartilmi (uvádza sa počet členských štátov v každom kvartile). Napríklad oblasť „vnútorná bezpečnosť“ dosahuje celkové hodnotenie 68 %. V rámci tejto oblasti dosiahlo hodnotenie na úrovni 75 % alebo viac 9 členských štátov, 14 členských štátov sa pohybuje medzi 50 % a 74 % a jeden členský štát sa nachádza v rozmedzí od 25 % do 49 %.

zodpovednosti všetkých členských štátov i zodpovednosti na úrovni EÚ. Na dosiahnutie tohto cieľa sa k správe o stave Schengenu z roku 2024 pripája **návrh odporúčania Rady pre schengenský priestor** na schengenský cyklus na roky 2024 – 2025. Tento štruktúrovaný rámec podporí členské štáty a prostredníctvom schengenskej rady doplní ich individuálne úsilie o koordinované a spoločné opatrenia, pričom zároveň uľahčí dôkladné monitorovanie pokroku dosiahnutého pri zabezpečovaní vysokej úrovne vykonávania schengenských pravidiel. Tým sa maximalizuje schopnosť schengenského cyklu priniesť zmenu prostredníctvom individuálnych aj spoločných opatrení.

Ďalšie kroky:

- Prijatie návrhu Komisie na odporúčanie Rady na roky 2024 – 2025 Radou a účinné monitorovanie jeho vykonávania.
- Včasné prijatie následných opatrení na základe výsledkov schengenských hodnotiacich tabuliek z roku 2024 za podpory schengenského koordinátora.
- Riadna príprava zasadnutí schengenskej rady a prijatie následných opatrení prostredníctvom zlepšených pracovných metód a optimalizácie nástrojov schengenského cyklu.
- Vzhľadom na kľúčovú úlohu agentúr pre spravodlivosť a vnútorné veci pri vykonávaní priorít schengenského cyklu by schengenská rada mala v záujme podpory členských štátov pri vykonávaní priorít schengenského priestoru a s cieľom zaistiť potrebné synergie zintenzívniť svoje politické usmernenia týkajúce sa operačných opatrení.

S cieľom podporiť vykonávanie priorít schengenského priestoru a vzhľadom na návrhy predložené členskými štátmi počas konzultácií by sa v roku 2025 mohlo uskutočniť jedno z týchto **tematických hodnotení**:

1. Posúdenie postupov a nástrojov na podporu **spoločného prehľadu o situácii** na hraniciach, v oblasti migrácie a bezpečnosti, a to na základe posilneného riadenia informácií v záujme dosiahnutia odolnejšieho schengenského priestoru.
2. Stanovenie spoločných riešení na prekonanie rizík spojených s **podvodmi s osobnými údajmi a dokladmi**.

3. Vybudovanie spôsobilostí a zavedenie postupov na riešenie **bezpečnostných rizík** spojených s neregulárnou migráciou s osobitným zameraním na prevádzачstvo a infiltráciu teroristov.

3. ZLEPŠIŤ NAŠU PRIPRAVENOSŤ V ZÁUJME DOSIAHNUTIA ODOLNÝCH VONKAJŠÍCH HRANÍC

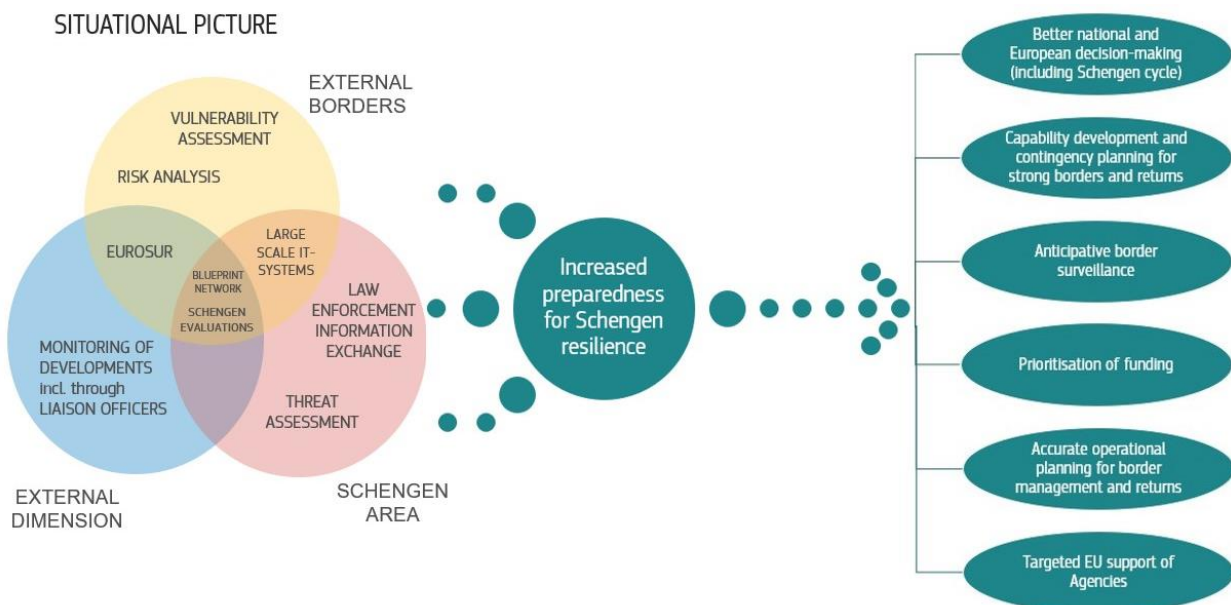
Neregulárna migrácia predstavovala aj v roku 2023 spoločnú výzvu, hoci počet neoprávnených prekročení hraníc predstavoval oproti roku 2015 len jednu pätinu. Na západobalkánskej trase bol pozorovaný jej výrazný pokles, avšak bol zaznamenaný obzvlášť vysoký počet príchodov po mori do Talianska, na Kanárske a grécke ostrovy. Napätie v bezprostrednom susedstve a mimo neho spolu s účinkami sociálnej, hospodárskej a klimatickej nestability pravdepodobne zvýši migračný tlak na schengenský priestor. Prebiehajúca útočná vojna Ruska proti Ukrajine prinútila milióny ľudí hľadať útočisko v Európe, čo ešte viac zaťažuje kapacity v členských štátoch. Na východnej pozemnej hranici bola opäť pozorovaná inštrumentalizácia migrantov zo strany Ruska. Inštrumentalizácia migrantov a iné hybridné hrozby vrátane rizika narušenia odolnosti kritickej cezhraničnej infraštruktúry môžu ďalej ovplyvniť schopnosť členských štátov zachovávať schengenský priestor.

Okrem toho existujú naliehavé obavy v súvislosti s **cezhraničnou trestnou činnosťou** a zločineckými sieťami, ktoré naďalej využívajú vonkajšie hranice členských štátov na obchodovanie s ľuďmi a prevádzачstvo.

V kontexte globálnych bezpečnostných hrozieb je medzinárodná spolupráca dôležitejšia viac ako kedykoľvek predtým. Keďže prevádzачstvo spôsobuje veľké straty na životoch na mori a spája sa s ním stále vyšší počet neoprávnených vstupov do schengenského priestoru a neoprávnených pohybov v jeho rámci, Komisia v novembri 2023 zriadila **Globálnu alianciu na boj proti prevádzачstvu**. Cieľom je začať novú éru medzinárodnej spolupráce, ktorá sa zameria na predchádzanie prevádzачstvu a reakciu naň, a ponúkne alternatívy k neregulárnej migrácii ako prostriedok odrádzania od prevádzачstva.

Európska rada v tejto súvislosti v roku 2023 opakovane²¹ zdôraznila, že komplexný a koordinovaný prístup k pripravenosti a reakcii EÚ na krízu je hlavnou politickou prioritou. Takýto prístup je nevyhnutný pre fungovanie schengenského priestoru. Situačný prehľad schengenského priestoru vychádza zo spravodajských informácií získaných z rôznych zdrojov na vonkajších hraniciach, z tretích krajín a v rámci schengenského priestoru. Je potrebné optimalizovať poskytovanie a výmenu informácií, vykonať dôkladnú a spoľahlivú analýzu rizík a včas prispôbiť operačné reakcie. Posilní sa tým pripravenosť schengenského priestoru na účinné zvládanie spoločných výziev, a to aj zlepšením prepojenia medzi strategickým a operačným rozmerom, čím sa zvýši jeho odolnosť.

²¹ Mimoriadne zasadnutie Európskej rady (9. februára 2023), zasadnutie Európskej rady (23. marca 2023), zasadnutie Európskej rady (29. a 30. júna 2023), zasadnutie Európskej rady (26. a 27. októbra 2023) a zasadnutie Európskej rady (14. a 15. decembra 2023).

Kľúčové faktory ovplyvňujúce situačný prehľad EÚ a jeho vplyv na európske a vnútroštátne procesy

Vonkajší rozmer spravodajských informácií EÚ: od reakcie k prevencii

Aby bola EÚ pripravená na riešenie neustále sa meniaceho globálneho prostredia, je potrebná neustála ostražitosť a prispôsobovanie sa. Odolnosť a pripravenosť schengenského priestoru sa opiera o spravodajské informácie, ktoré vychádzajú z dôkladného pochopenia globálneho vývoja, hrozieb a vznikajúcich výziev v tretích krajinách. Európski a národní **styční dôstojníci** nasadení v tretích krajinách zohrávajú kľúčovú úlohu pri poskytovaní aktuálnych informácií o vývoji a vznikajúcich výzvach. Zhromažďujú, analyzujú a vymieňajú si informácie a informujú národné a kolektívne rozhodovacie orgány členských štátov o otázkach týkajúcich sa riadenia hraníc, príst'ahovalectva a bezpečnosti. Schengenské hodnotenia v roku 2023 však ukázali, že niektoré členské štáty nevyužívajú efektívne spravodajskú podporu dôstojníkov nasadených inými členskými štátmi, čím prichádzajú o dôležité informácie. Zároveň sa ukázalo, že styční dôstojníci nie sú nasadení v krajinách, ktoré predstavujú prioritný záujem na úrovni EÚ a že mandáty národných styčných dôstojníkov sa značne líšia, a to od všeobecných až po špecializované. Metodika zhromažďovania informácií je navyše roztrieštená a miestne siete sa nevyužívajú v plnej miere, čo vytvára medzery v súbore spravodajských informácií EÚ²². Takisto neprebíha dostatočná výmena informácií o prierezových otázkach medzi dôstojníkmi nasadenými na kontrolu hraníc a migrácie a dôstojníkmi nasadenými na účely bezpečnosti.

Na riešenie týchto nedostatkov je potrebné úzko koordinovať nasadenie európskych a národných styčných dôstojníkov do prioritných tretích krajín, aby sa zabezpečila včasná identifikácia rizík v týchto krajinách. Styční dôstojníci by sa mali v záujme plného využitia ich potenciálu nasadzovať strategicky, na základe mapovania a optimalizácie miest, mandátov a požiadaviek na podávanie správ. Tým sa maximalizuje ich hodnota, podporia sa priority EÚ a predídze sa prekryvaniu. Okrem toho je potrebné posilniť existujúce siete styčných

²² Na spoločnej platforme na výmenu informácií je zaregistrovaných približne 20 % národných styčných dôstojníkov.

dôstojníkov v prioritných tretích krajinách pod záštitou delegácií EÚ, aby sa zabezpečila integrovaná analýza, v nadväznosti na ktorú prebehne operačná reakcia. To umožní odstrániť nedostatky, posilniť politické riadenie a spojiť rozptýlené strategické a operačné informácie v záujme účinnejšieho riadenia hraníc, prísťahovalectva a bezpečnostných opatrení. Styční dôstojníci a zamestnanci nasadení v tretích krajinách prispievajú vďaka svojim operačným činnostiam aj k predchádzaniu neregulárnej migrácii a bezpečnostným rizikám.

Prítomnosť styčných dôstojníkov/úradníkov EÚ v tretích krajinách²³

Agentúra Frontex nasadila styčných dôstojníkov v tretích krajinách²⁴ a Únia podpísala niekoľko dohôd o štatúte s tretími krajinami²⁵, ktoré umožňujú operačné činnosti agentúry na ich územiach s výkonnými právomocami. Výsledkom týchto dohôd bolo aj nasadenie príslušníkov stáleho zboru a poskytovanie technickej a operačnej pomoci na hraniciach medzi tretími krajinami. Agentúra v minulom roku posilnila podporu činností v oblasti kontroly hraníc prostredníctvom novej generácie dohôd o štatúte s Albánskom, Moldavskom, Čiernou Horou a Severným Macedónskom, ktoré zahŕňajú záruky v oblasti základných práv. Nové dohody by sa mali čo najskôr uzavrieť aj so Srbskom a Bosnou a Hercegovinou. Agentúra

²³ V súčasnosti je nasadených 11 európskych styčných úradníkov pre migráciu v 11 tretích krajinách, 9 európskych styčných úradníkov pre návrat v 13 tretích krajinách a 472 styčných dôstojníkov v rámci siete imigračných styčných dôstojníkov vo viac ako 100 krajinách. Styční dôstojníci agentúry Frontex sú nasadení v celkovo 15 tretích krajinách. Europol má nasadeného jedného prizvaného príslušníka pohraničnej stráže v Moldavsku. Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) má zamestnancov nasadených len v dlhodobých misiách, t. j. na západnom Balkáne, ale predpokladá sa nasadenie jedného styčného dôstojníka v Egypte. Do Eurojustu je vyslaných 11 styčných prokurátorov z tretích krajín.

²⁴ V Turecku – so sídlom v Ankare, na západnom Balkáne – v Belehrade (so sídlom v Belehrade zahŕňajúc Srbsko, Bosnu a Hercegovinu a Čiernu Horu) a Tirane (so sídlom v Tirane zahŕňajúc Albánsko, Severné Macedónsko a Kosovo*), v západnej Afrike – v Nigeri (so sídlom v Niamey) a Senegale (so sídlom v Dakare zahŕňajúc Gambiu a Mauritániu), v rámci Východného partnerstva – dočasne so sídlom v Kišiňove zahŕňajúc Moldavsko, Ukrajinu, Gruzínsko, Arménsko a Azerbajdžan).

²⁵ Albánsko, Moldavsko, Čierna hora, Severné Macedónsko a Srbsko.

podpísala s orgánmi tretích krajín aj niekoľko dohôd o pracovných podmienkach²⁶, ktoré majú podporiť činnosti zamerané na budovanie kapacít. Túto operačnú podporu však treba naplno využiť, a to najmä s cieľom zabezpečiť, aby sa potrebné dohody o štatúte a o pracovných podmienkach uzatvorili s dôležitými krajinami pôvodu alebo tranzitu pre migráciu do EÚ, ako sa zdôrazňuje v hodnotení nariadenia o európskej a pohraničnej pobrežnej strážii²⁷. Počas schengenského cyklu na roky 2024 – 2025 je potrebné posilniť synergie s ďalším úsilím EÚ v príslušných tretích krajinách a vytvoriť pre tieto krajiny podmienky na zapojenie sa do týchto dohôd.

Spolu s posilnenou a strategickejšou prítomnosťou EÚ v tretích krajinách je kľúčovým nástrojom spolupráce Únie s partnerskými krajinami spoločná **vízová politika** EÚ, ktorá popri uľahčovaní cestovania zohráva dôležitú úlohu pri riešení bezpečnostných rizík a rizík neregulárnej migrácie. Konkrétne mechanizmus pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti umožňuje monitorovať oblasti, v ktorých by Únia mohla čeliť rizikám vyvolaným zneužívaním bezvízového režimu. Medzi tieto riziká patrí vysoký podiel žiadostí o azyl podaných štátnymi príslušníkmi tretích krajín bez vízovej povinnosti²⁸, čo predstavuje značnú záťaž pre vnútroštátne azylové a návratové systémy, ako aj riziká spojené so systémami udeľovania občianstva investorom a nedostatočné zosúladenie medzi vízovou politikou EÚ a vízovou politikou určitých tretích krajín. Komisia s cieľom riešiť tieto riziká predložila **návrh na revíziu mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti**²⁹. Stanovujú sa v ňom nové dôvody na pozastavenie bezvízového režimu, ako aj flexibilnejšie prahové hodnoty na aktiváciu mechanizmu pozastavenia. Rokovania o tomto návrhu stále prebiehajú. Komisia víta všeobecný prístup, ktorý prijala Rada, a vyzýva spoluzákonodarcov, aby urýchlene pokročili v práci na tomto kľúčovom spise. Komisia bude zároveň naďalej podávať správy o tretích krajinách bez vízovej povinnosti, pokiaľ ide o migračné a bezpečnostné výzvy.

Účinná kontrola vonkajších hraníc

Odolnosť schengenského priestoru závisí od spoľahlivého systému **hraničného dozoru**. Schengenské hodnotenia, ktoré sa uskutočnili v roku 2023 v pobaltských štátoch a vo Fínsku, odhalili zlepšenú úroveň spôsobilostí, najmä pokiaľ ide o **dozor nad pozemnými hranicami**. Napríklad Fínsko podniklo od svojho posledného hodnotenia v roku 2018 dôležité kroky na zlepšenie svojich kapacít v oblasti hraničného dozoru. Toto posilnenie je teraz naliehavo potrebné dokončiť, aby bolo možné reagovať na hrozby a výzvy vyvolané povinnosťou riadiť jeden z najdlhších úsekov vonkajších pozemných hraníc schengenského priestoru. Prijatie Chorvátska do schengenského priestoru si takisto vyžaduje, aby sa posilnili činnosti dozoru

²⁶ Albánsko, Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Kanada, Kapverdy, Gruzínsko, Kosovo, Moldavsko, Čierna Hora, Nigéria, Severné Macedónsko, Srbsko, Turecko, Ukrajina, Spojené kráľovstvo, Spojené štáty americké a Rusko a Bielorusko (uplatňovanie posledných dvoch dohôd je pozastavené).

²⁷ Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o hodnotení nariadenia (EÚ) 2019/1896 o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii vrátane preskúmania stáleho zboru [COM(2024) 75 final].

²⁸ V období od roku 2015 do septembra 2023 podali štátni príslušníci, ktorí nepodliehajú vízovej povinnosti, viac ako milión žiadostí o azyl, čo predstavuje 17 % celkových žiadostí o azyl. V roku 2023 podali štátni príslušníci, ktorí nepodliehajú vízovej povinnosti, 23 % žiadostí o azyl.

²⁹ COM(2023) 642 final.

s cieľom riešiť vznikajúce migračné výzvy na hraniciach s Bosnou a Hercegovinou. Pokiaľ ide o kapacity dozoru a odhaľovania na **námorných hraniciach EÚ**, väčšina členských štátov má zavedené činnosti a systémy dozoru. V niektorých členských štátoch však stále existujú nedostatky z dôvodu chýbajúcich integrovaných systémov dozoru a nedostatočnej správy, koordinácie a spolupráce, ako aj pretrvávajúceho neúplného prehľadu o situácii na hraniciach a nedostatočnej analýzy rizík. Tieto nedostatky znižujú schopnosť vnútroštátnych orgánov a agentúr reagovať na situácie, ku ktorým dochádza na námorných hraniciach EÚ.

Európska únia zintenzívnila svoju **operačnú a finančnú podporu** na riadenie hraníc pre členské štáty, ktorá má posilniť ich spôsobilosti³⁰, a to aj nákupom prieskumných lietadiel, hliadkovacích plavidiel a vozidiel s termografickými kamerami, ako aj zavádzaním technologických riešení, ako sú **bezpilotné vzdušné prostriedky**³¹.

Schengenské hodnotenia takisto poukázali na lepšie využívanie systému **EUROSUR** na vonkajších hraniciach EÚ, t. j. centrálného rámca pre výmenu informácií a operačnú spoluprácu v rámci európskej pohraničnej a pobrežnej stráže. Eurosur sa používa na odhaľovanie neregulárneho prísťahovalectva a cezhraničnej trestnej činnosti a na predchádzanie a boj proti nim, čím prispieva k ochrane a záchrane životov migrantov, ktorí sa pokúšajú prekročiť vonkajšie hranice. Národné koordinačné centrá získali významnejšiu úlohu na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ, čo viedlo k efektívnemu a harmonizovanému riadeniu vonkajších hraníc EÚ. Zatiaľ čo kvalita a objem vymieňaných informácií v rámci systému EUROSUR sa v posledných rokoch zvýšili, národné a európske situačné prehľady sú stále roztrieštené. Je preto dôležité, aby členské štáty začlenili svoje operačné výsledky a analýzy rizík do systému EUROSUR a aby v plnej miere využívali spracúvanie a analýzu informácií o cezhraničnej trestnej činnosti. Zároveň je potrebné posilniť zber a výmenu strategických informácií v predhraničnej oblasti, a to s agentúrou Frontex, medzi členskými štátmi a prípadne s partnerskými krajinami. To zahŕňa úsilie EÚ pomáhať partnerom v tretích krajinách pri rozvoji národných koordinačných centier so zložkou EUROSUR.

Agentúra Frontex aktívne podporuje činnosti členských štátov v oblasti riadenia hraníc a návratu, pričom zabezpečuje úplné dodržiavanie všetkých povinností v oblasti základných práv. V súčasnosti prebieha celkovo 22 operačných činností vrátane spoločných operácií v Taliansku, Španielsku, Grécku, Bulharsku a Rumunsku a na východnej pozemnej hranici. Na vonkajších hraniciach členských štátov je nasadených viac ako 2 000 príslušníkov stáleho zboru. Postupné budovanie stáleho zboru bude prebiehať až do roku 2027, aby mohol ešte

³⁰ Litva napríklad dostala ďalších 24 miliónov EUR na zníženie počtu neoprávnených vstupov z Ruska a Bieloruska. Takisto sa sprístupnilo ďalších 80 miliónov EUR na posilnenie kontroly hraníc na západobalkánskej trase. Ide o doplnenie sumy 55,8 milióna EUR pridelené na posilnenie kapacít v oblasti kontroly hraníc v roku 2023 v Bulharsku a Rumunsku. Značné finančné prostriedky boli sprístupnené aj na zlepšenie elektronických systémov dozoru na vonkajších pozemných hraniciach (141,2 milióna EUR) v Bulharsku, Chorvátsku, Grécku, Litve a Maďarsku. Finančné prostriedky EÚ boli sprístupnené aj na nákup vybavenia, ktoré bolo poskytnuté k dispozícii agentúre Frontex na jej kapacity hraničného dozoru.

³¹ V roku 2023 bolo v rámci osobitnej akcie BMVI šiestim členským štátom udelené povolenie na používanie bezpilotných vzdušných prostriedkov na účely dozoru, ktoré boli poskytnuté k dispozícii agentúre Frontex. Toto vybavenie bude mať agentúra k dispozícii počas obdobia najviac štyroch mesiacov ročne a zahŕňa šesť diaľkovo riadených hybridných vertikálne vzletových a pristávacích lietadiel, tri systémy pozostávajúce z troch diaľkovo riadených vertikálne vzletových a pristávacích lietadiel, dva systémy pre boj proti bezpilotným leteckým systémom a dva sledovacie systémy na pripútaných balónoch.

spoľahlivejšie a trvalejšie podporovať členské štáty. Vzhľadom na spoločnú zodpovednosť za ochranu vonkajších hraníc EÚ by všetky členské štáty mali prispievať do stáleho zboru v súlade so svojimi záväzkami. Členské štáty musia zároveň zabezpečiť účinnú reakciu na výzvy agentúry na nasadenie personálu. Malo by sa pri tom zohľadniť súčasné dynamické prostredie v členských štátoch a v celom schengenskom priestore a potreba špecializovaných profilov nasadzovaného personálu potrebných na riešenie existujúcich nedostatkov. Ako vyplynulo zo schengenských hodnotení, takisto je potrebné prijať nápravné opatrenia na prekonanie výziev, ktoré bránia schopnosti stáleho zboru plne podporovať členské štáty. Agentúra podnikne ďalšie kroky na zabezpečenie toho, aby stály zbor lepšie zodpovedal operačným potrebám, a to aj posilnením odbornej prípravy na profily, ktoré sú najviac žiadané, v súlade s akčným plánom vyplývajúcim z hodnotenia **nariadenia o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii (EBCG)**³².

Od európskej zložky aj vnútroštátnych zložiek európskej pohraničnej a pobrežnej strážie sa zároveň vyžaduje, aby do roku 2027 dokončili prechod od tradičného plánovania založeného na zdrojoch k plánovaniu založenému na spôsobilostiach. Riadiaca rada agentúry Frontex prijala 26. marca 2024 **plán spôsobilostí** európskej pohraničnej a pobrežnej strážie. Spája plány rozvoja spôsobilostí členských štátov a viacročné plánovanie zdrojov agentúry s cieľom optimalizovať dlhodobé investície do riadenia vonkajších hraníc a návratov. Členské štáty musia zabezpečiť vykonávanie národných plánov rozvoja spôsobilosti, ktoré sa budú musieť pravidelne aktualizovať, aby sa umožnilo strednodobé a dlhodobé plánovanie spôsobilostí. Na tento účel bolo pre prevádzkové kapacity členských štátov v roku 2023 sprístupnených viac ako 201 miliónov EUR³³.

Pohotovostné plánovanie

V minulom roku sa EÚ a členské štáty zamerali na vypracovanie a aktualizáciu pohotovostných plánov, ktorých cieľom je riešiť prípadné krízy na **vonkajších hraniciach**. Vzhľadom na vyvíjajúce sa geostrategické prostredie niekoľko členských štátov, konkrétne Estónsko, Fínsko, Litva a Rumunsko, usporiadalo simulačné cvičenia, ktorých cieľom bolo posúdiť existujúce postupy a kapacity určené na včasnú a účinnú reakciu na situačné zmeny na vonkajších hraniciach. Z týchto cvičení vyplynulo, že existujúce pohotovostné plány sú vhodné na riešenie nepredvídaných kríz. Cvičenia zároveň umožnili členským štátom tieto plány podľa potreby aktualizovať.

Schengenské hodnotenia, ktoré sa uskutočnili v roku 2023, potvrdili, že všetky členské štáty vypracovali národné pohotovostné plány pre riadenie hraníc, hoci stále existujú nedostatky v dôsledku obmedzenej spolupráce medzi agentúrami, čo vedie k neúplnému obrazu o vnútroštátnych kapacitách. Členské štáty musia takisto harmonizovať prahové hodnoty pre

³² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1896 z 13. novembra 2019 o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii a zrušení nariadení (EÚ) č. 1052/2013 a (EÚ) 2016/1624 (Ú. v. EÚ L 295, 14.11.2019, s. 1).

³³ Osobitná akcia BMVI týkajúca sa vybavenia agentúry Frontex [vybavenie pre vnútroštátne komponenty EBCG, zakúpené v rámci BMVI a poskytnuté agentúre Frontex na zvýšenie jej prevádzkovej kapacity v súlade s článkom 64 ods. 14 nariadenia (EÚ) 2019/1896].

aktiváciu rôznych úrovní pohotovostného plánovania a jednotnejšie integrovať európsku podporu.

Komplexný prístup k migrácii si spolu so zabezpečením primeraných reakcií na vonkajších hraniciach vyžaduje aj spoľahlivé pohotovostné plánovanie, aby sa zabránilo zvyšovaniu migračného tlaku. V porovnaní s migračnou krízou v rokoch 2015 až 2016 je EÚ v súčasnosti lepšie pripravená riešiť náhle zvýšenie migračných tokov. Komisia úzko spolupracuje s členskými štátmi, ktoré by mohli čeliť zvýšenému počtu príchodov, a posilnila krízové opatrenia. v **Taliansku** sa napríklad s podporou agentúr EUAA a Frontex zavádza pohotovostný plán, ktorý má zabezpečiť rýchle odstránenie preťaženia miest vylozenia a zvýšenú odolnosť systému prijímania³⁴. Pokiaľ ide o atlantickú trasu, prijímací systém v **Španielsku** bol v posledných rokoch pravidelne vystavovaný tlaku, pričom v poslednom čase to bolo kvôli nárastom neregulárnych príchodov po mori na Kanárske ostrovy. V tejto súvislosti sa v rámci operačného plánu agentúry EUAA vyvíja úsilie o navrhnutie a vykonávanie vnútroštátneho rámca pre pripravenosť a reakciu na núdzové situácie v Španielsku. Komisia takisto úzko spolupracuje s Cyprom a agentúrou EUAA na vypracovaní pohotovostného plánu na zvládnutie zvýšeného počtu príchodov po mori.

Požiadavky vyplývajúce z paktu o migrácii a azyle, najmä pokiaľ ide o preverovanie a reakciu na krízu, spolu s prebiehajúcou revíziou národných stratégií integrovaného riadenia hraníc ponúkajú členským štátom jedinečnú príležitosť vypracovať národné pohotovostné plány zahŕňajúce kľúčové procesy týkajúce sa konkrétne riadenia hraníc, migrácie a návratu, ktoré sú vhodné na riešenie súčasných a vznikajúcich výziev.

Vytvorenie spoločného systému EÚ pre návraty

Prioritou schengenského cyklu na roky 2023 – 2024 bola podpora účinného a rýchleho návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu do schengenského priestoru, a to najmä tých, ktorí sa považujú za hrozbu pre verejnú bezpečnosť³⁵. Na zasadnutiach schengenskej rady v októbri a decembri 2023³⁶ ministri vyzvali na prijatie európskych operačných riešení, v rámci ktorých by sa využívali spoločné nástroje a posilnila by sa koordinácia EÚ.

Pozornosť sa preto v minulom roku presunula na spoločné úsilie na úrovni EÚ a zameriava sa predovšetkým na opatrenia týkajúce sa kľúčových tretích krajín. S cieľom zabezpečiť komplementárnosť opatrení a holistický prístup **koordinátor EÚ pre návrat** s podporou siete na vysokej úrovni pre návrat vypracoval **návratový plán**, ktorého súčasťou sú ciele opatrenia. Hoci počet skutočných návratov zostáva nízky, spoločné iniciatívy už prinášajú pozitívne výsledky, čoho dôkazom je nárast skutočných návratov za posledný rok. V roku 2023 bolo skutočne vrátených takmer 100 000 štátnych príslušníkov tretích krajín, čo v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2022 predstavuje nárast o 15 %, pričom takisto došlo k 120 % nárastu dobrovoľných návratov prostredníctvom podpory agentúry Frontex.

³⁴ Medzinárodná organizácia pre migráciu dostala z tematického nástroja AMIF sumu 14,3 milióna EUR vo forme núdzovej pomoci na pomoc Taliansku pri presune migrantov z ostrova Lampedusa.

³⁵ 9534/2/23 REV 2.

³⁶ 15925/23.

Zo schengenských hodnotiacich a monitorovacích činností uskutočnených v roku 2023 vyplynulo, že pretrvávajú isté prekážky, ktoré bránia výkonu rozhodnutí o návrate. Po prvé, je potrebné zaviesť strategický prístup k **pridelovaniu a plánovaniu zdrojov**, ktorý bude vychádzať zo súčasných a očakávaných potrieb. Členské štáty musia zabezpečiť proaktívne integrované plánovanie, ktorého cieľom je určovať a aktualizovať vnútroštátne priority a pridelovanie zdrojov vzhľadom na migračné a azylové trendy, ako aj v súlade s iniciatívami EÚ. Agentúra Frontex v tejto súvislosti iniciovala v roku 2024 stretnutia³⁷ zamerané na plánovanie koordinovaných opatrení EÚ v oblasti identifikácie a dokumentácie, poradenstva v oblasti návratu a návratových operácií. Všetky členské štáty musia plne začleniť nástroje agentúry Frontex v oblasti návratu³⁸ do svojich vnútroštátnych systémov.

Strategický prístup je potrebné zaujať aj pokiaľ ide o dobrovoľné a nútené návraty, aby sa zaistila komplementárnosť opatrení a uprednostňovanie dobrovoľných návratov. Komisia, členské štáty a agentúra Frontex dosiahli za posledný rok významný pokrok vo vykonávaní stratégie **EÚ v oblasti dobrovoľného návratu a reintegrácie**³⁹. Aby sa zaistila udržateľnosť týchto opatrení, všetky členské štáty musia vytvoriť vlastné vnútroštátne kapacity pre poradenstvo v oblasti návratu⁴⁰, ktoré predstavujú základný prvok národného integrovaného plánovania. Nevyhnutnou súčasťou účinného návratového systému je aj zmiernovanie rizika **úteku** a sekundárnych pohybov, čo si vyžaduje účinné stanovenie priorít a primerané zdroje. V roku 2023 začali členské štáty využívať vyspelejšie opatrenia ako alternatívu k zaisteniu vrátane systémov riadenia prípadov. V prípade, že je v súlade s právom EÚ potrebné použiť zaistenie, je potrebné zabezpečiť dostatočné ubytovacie kapacity a primerané podmienky. V roku 2023 boli identifikované najlepšie postupy týkajúce sa podmienok zaistenia v Litve a Chorvátsku, avšak v niektorých členských štátoch sú zariadenia určené na zaistenie stále neprimerané. Komisia je v úzkom a pravidelnom kontakte s orgánmi členských štátov, pokiaľ ide o tieto otázky, a to aj prostredníctvom následných činností v rámci schengenského hodnotenia.

Po druhé, členské štáty musia zlepšiť **spoluprácu a komunikáciu medzi vnútroštátnymi orgánmi**. Ak takáto spolupráca a komunikácia chýba, bráni to vydávaniu rozhodnutí o návrate a prijímaniu následných opatrení. Nedostatočnú komunikáciu v mnohých prípadoch zhoršuje nedostatok špecializovaných IT nástrojov na podporu spolupráce medzi orgánmi. Paktom o migrácii a azyle, najmä novým nariadením o preverovaní a konaniami o návrate na hraniciach, sa vytvoria silnejšie prepojenia medzi činnosťami na vonkajších hraniciach a konaním o azyle. Nariadením o konaní o azyle sa zároveň prepojí azylové konanie a konanie o návrate, a to tak, že sa bude spolu so zamietavým rozhodnutím o azyle vydávať rozhodnutie

³⁷ Uskutočnili sa už dve stretnutia týkajúce sa Bangladéša a Pakistanu a ďalšie stretnutia sa uskutočnia v apríli 2024.

³⁸ Agentúra Frontex vykonala v roku 2023 približne 40 000 návratov (nárast o 58 % v porovnaní s rokom 2022). Avšak až takmer tri štvrtiny komerčných letov podporovaných agentúrou zorganizovalo len päť členských štátov.

³⁹ Členské štáty ponúkli v roku 2023 prostredníctvom spoločných reintegračných služieb agentúry Frontex podporu pri návrate a reintegrácii viac ako 97 000 osobám z 34 tretích krajín.

⁴⁰ Finančné prostriedky EÚ a podpora agentúry Frontex zohrali kľúčovú úlohu pri rozvoji vnútroštátnych štruktúr poradenstva v oblasti návratu.

o návrate, čím sa posilní fungovanie návratového systému a následne aj fungovanie schengenského priestoru.

Spolupráca na vnútroštátnej úrovni musí ísť ruka v ruke s **posilnenou koordináciou na úrovni EÚ**. Komisia a členské štáty zdvojnásobili v roku 2023 úsilie o plné využívanie všetkých dostupných možností na podporu väčšieho vzájomného uznávania rozhodnutí o návrate. Toto úsilie vychádzalo z odporúčania Komisie z marca 2023⁴¹ a prispelo k nemu zavedenie nových zápisov na účely návratu v Schengenskom informačnom systéme. Komisia teraz pracuje na identifikovaní optimálnych situácií, v ktorých by sa táto možnosť mohla využiť, a to aj v rámci cielených opatrení uvedených v návratovom pláne. Konkrétne organizuje stretnutia s členskými štátmi na úrovni expertov, v rámci ktorých sa diskutuje o význame zahrnutia všetkých informácií – vrátane biometrických údajov – do zápisov na účely návratu, ako aj o používaní zápisov na účely návratu v SIS na identifikáciu, posudzovanie rizika úteku, uľahčovanie vzájomného uznávania a identifikáciu navrátilcov, ktorí predstavujú riziko úteku. Aby bolo možné naplno využívať tieto nové zápisy, je potrebné uskutočniť kroky, ktoré po vložení zápisu na účely návratu do Schengenského informačného systému umožnia členským štátom navzájom si oznamovať rozhodnutia o návrate.

Okrem posilneného úsilia o riešenie vnútorných prekážok, ktoré bránia vykonávaniu návratov, bolo ďalšou kľúčovou prioritou posledných rokov zlepšenie spolupráce v oblasti readmisie. Monitorovanie **spolupráce v oblasti readmisie**⁴², pokiaľ ide o tretie krajiny s vízovou povinnosťou pomohlo zaviesť opatrenia na zlepšenie spolupráce v oblasti readmisie. Takisto sa zlepšili príležitosti na zintenzívnenie diskusií o readmisii s tretími krajinami, v prípade ktorých predtým neprebiehala cielená spolupráca, a to aj otvorením nových komunikačných kanálov. Komisia v súčasnosti pripravuje svoju piatu hodnotiacu správu o spolupráci v oblasti readmisie v zmysle článku 25a vízového kódexu, ktorá sa týka spolupráce v oblasti readmisie s 34 tretími krajinami.

Spoločnú reakciu na dnešné výzvy však obmedzuje **zastaraný právny rámec v oblasti návratu** zavedený v roku 2008, pričom rokovania o prepracovaní smernice o návrate sa ešte stále neskončili. Komisia podnikne kroky vedúce k **posúdeniu a vyhodnoteniu kľúčových nedostatkov** a slabých stránok súčasného legislatívneho rámca a na tomto základe zväži ďalší postup. Cieľom je naďalej pracovať na spoločnom systéme EÚ pre návrat, doplniť nové právne predpisy v rámci paktu, poskytnúť Únii a jej členským štátom účinné nástroje v oblasti návratu a uľahčiť harmonizáciu vnútroštátnych konaní o návrate. Komisia bude vychádzať aj z výsledkov prebiehajúceho **tematického hodnotenia** účinného systému EÚ pre návraty, v ktorom sa zohľadnia súvisiace výzvy a určia spoločné riešenia.

⁴¹ Odporúčanie Komisie zo 16. marca 2023 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o návrate a urýchlení návratov pri vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES [C(2023) 1763 final].

⁴² Článok 25a vízového kódexu.

Prioritné opatrenia na posilnenie pripravenosti a vonkajších hraníc EÚ

1. Opatrenia týkajúce sa vonkajšieho rozmeru schengenského priestoru

- Úzko koordinovať nasadzovanie **európskych a národných styčných dôstojníkov** mapovaním a optimalizáciou miest nasadenia, mandátov a požiadaviek na podávanie správ.
- Maximalizovať využívanie **spravodajských informácií, ktoré získali styční dôstojníci**, pod záštitou delegácií EÚ s cieľom zabezpečiť integrovanú analýzu a operačnú reakciu.
- Maximalizovať **operačnú podporu agentúry Frontex** v tretích krajinách uzatváraním dohôd s kľúčovými krajinami.
- Urýchlene pokročiť v revízii **mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti**.

2. Opatrenia týkajúce sa riadenia vonkajších hraníc schengenského priestoru

- Vytvoriť alebo aktualizovať **integrované systémy hraničného dozoru** a rozšíriť súvisiace spôsobilosti, zlepšiť spoluprácu medzi agentúrami a zaistiť vykonávanie spoľahlivých analýz rizík.
- Začleniť operačné výsledky a analýzy rizík do systému **EUROSUR** a posilniť výmenu informácií o neregulárnej migrácii a cezhraničnej trestnej činnosti s agentúrou Frontex a prípadne s partnerskými krajinami.
- Zvýšiť účinnosť agentúry Frontex vykonávaním opatrení identifikovaných v **hodnotení nariadenia o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii**.
- Zabezpečiť aktualizáciu a účinné vykonávanie **národných plánov rozvoja spôsobilosti** v súlade s plánom spôsobilostí európskej pohraničnej a pobrežnej stráže.
- Prijat' a aktualizovať komplexné **pohotovostné plány** týkajúce sa hraníc, migrácie a návratu, zabezpečiť harmonizované prahové hodnoty pre aktiváciu rôznych úrovní pohotovostného plánovania a koherentne integrovať európsku podporu.

3. Opatrenia týkajúce sa spoločného systému EÚ pre návrat

- Vypracovať **strategické integrované plány** pridel'ovania a plánovania zdrojov na základe súčasných a očakávaných potrieb so zreteľom na migračné a azylové trendy a zohľadniť pritom plánovacie činnosti agentúry Frontex.
- Aktívne sa zapájať do cielených opatrení stanovených v rámci **návratového plánu EÚ**, a to aj prevzatím iniciatívy pri konkrétnych opatreniach a podporovaním členských štátov.
- Plne začleniť **nástroje agentúry Frontex v oblasti návratu** do vnútroštátneho návratového systému vrátane modelu RECAMAS, aplikácie agentúry Frontex pre návrat, reintegračnej pomoci a nasadenia špecialistov na návrat.
- Vytvoriť pevné a udržateľné vnútroštátne kapacity pre **poradenstvo v oblasti návratu** v súlade so stratégiou EÚ v oblasti dobrovoľného návratu a reintegrácie.

- Zlepšiť **spoluprácu a komunikáciu** medzi vnútroštátnymi orgánmi, najmä medzi azylovými orgánmi a orgánmi pre návrat, ako aj medzi bezpečnostnými orgánmi a orgánmi pre návrat.
- Uskutočniť kroky na zabezpečenie toho, aby sa na základe žiadosti členského štátu o doplnujúce informácie v súvislosti so zápisom v SIS na účely návratu mohli oznamovať **rozhodnutia o návrate** alebo ich príslušné časti s cieľom posilniť spoluprácu v oblasti návratov medzi členskými štátmi.

4. PRÍSTUPNÝ SCHENGENSKÝ PRIESTOR NA PODPORU KONKURENCIESCHOPNOSTI ÚNIE

Schengenský priestor v minulom roku naďalej výrazne zlepšoval každodenný život svojich občanov, ich prácu a podnikanie a uľahčoval im cestovanie a kontakty. Schengenský priestor je domovom niektorých najobľúbenejších turistických destinácií na svete. Každý rok doň vstupujú milióny cestujúcich, čím sa stáva **najnavštevovanejšou destináciou na svete**. V roku 2023 bol v tomto smere zaznamenaný silný pozitívny trend, pričom mnohé destinácie prekročili počty turistov zaznamenané v roku 2019. Bezvízový styk pri vstupe do schengenského priestoru môže dnes využívať viac ako 1,4 miliardy ľudí z približne 61 krajín, pričom v roku 2023 bolo zaznamenaných viac ako pol miliardy prekročení vonkajších hraníc, čo predstavuje 92 % úrovne spred pandémie v roku 2019. Cestovný ruch predstavuje takmer 10 % HDP EÚ a poskytuje pracovné miesta pre približne 22,6 milióna ľudí⁴³. Tento vzostupný trend bude v nasledujúcich rokoch rásť a odhaduje sa, že letecká doprava do Európy prekročí v roku 2024 úroveň spred pandémie o 5 %⁴⁴. Pre konkurencieschopnosť Únie je nevyhnutné zaručiť, aby bolo cestovanie do schengenského priestoru bezproblémové a bezpečné, a to najmä v čase, keď EÚ čelí silnej svetovej konkurencii. Podľa **prieskumu Eurobarometra o občianstve a demokracii z roku 2023** si približne 90 % občanov váži možnosť slobodne cestovať v rámci EÚ, pričom 89 % súhlasí s tým, že majú z tejto možnosti osobný prospech, a 83 %, že je prínosom pre hospodárstvo. Z **prieskumu Eurobarometra o Schengene z roku 2024** vyplýva, že 80 % podnikov vo veľkej miere súhlasí s tým, že schengenský priestor zaisťuje atraktívne prostredie pre ich podnikanie. To vedie k tomu, že viac ako tri štvrtiny podnikov sa primárne zapájajú do činností v schengenskom priestore. Podniky si veľmi cenia pozitívny vplyv schengenského priestoru na hospodárstvo EÚ: 81 % podnikov považuje schengenský priestor za jeden z hlavných úspechov EÚ.

Modernizácia vonkajšieho rozmeru schengenského priestoru: na ceste k digitálnym schengenským vízam

Počet udelených schengenských víz od roku 2020 neustále rastie. V roku 2023 bolo podaných takmer 10,4 milióna žiadostí a bolo udelených viac ako 8,4 milióna víz. Dopyt sa zmenil v roku

⁴³ Predstavuje viac ako 6 % celkovej zamestnanosti v EÚ.

⁴⁴ IATA, *Air Passenger Market Analysis* (Analýza trhu osobnej leteckej dopravy), december 2023, k dispozícii na: <https://www-prod.iata.org/en/iata-repository/publications/economic-reports/airline-revenue-to-surpass-pre-pandemic-levels-in-2023/>

2023 z dôvodu nárastu počtu žiadostí v Indii, Turecku a severnej Afrike a výrazného zníženia žiadostí z Ruska⁴⁵.

Pokračuje úsilie o zníženie **pretrvávajúcich dlhých oneskorení** pri udeľovaní termínov stretnutí a spracúvaní žiadostí o víza, čo je trend potvrdený schengenskými hodnoteniami uskutočnenými v roku 2023. Členským štátom by malo pomôcť zvýšiť rýchlosť a kvalitu spracúvania žiadostí o víza posilnenie personálu⁴⁶ na konzulárnych úradoch, ktoré sa podporí z finančných prostriedkov EÚ. Komisia okrem toho spustila pilotný projekt na vytvorenie jednotného čakacieho zoznamu pre všetky členské štáty, ktorý by bol umiestnený na jednom mieste, čím by sa znížilo riziko tzv. visa shoppingu, keďže by sa odstránila možnosť vyberať si medzi konzulárnymi úradmi.

V novembri 2023 bolo prijaté nariadenie o **digitalizácii konania o udelenie víz**⁴⁷. Po zavedení nových pravidiel bude možné podávať žiadosti o víza prostredníctvom online platformy, čím sa žiadateľ vyhne zložitým postupom, ktoré sú prevažne závislé od administratívnej práce. Komisia, agentúra eu-LISA⁴⁸ a členské štáty už začali s ich zavádzaním, ktoré spolu s úplným zavedením obnoveného vízového informačného systému⁴⁹ povedie k rýchlejšiemu postupu udeľovania víz tak na strane cestujúcich, ako ja na strane príslušných orgánov.

Na zlepšenie efektívnosti vízových postupov je rovnako dôležité zabezpečiť kvalitné preskúmanie žiadostí o víza. Zo schengenských hodnotení, ktoré sa uskutočnili v roku 2023, vyplýva, že celkový postup **preskúmania žiadostí o víza** je spoľahlivý a že vo väčšine navštívených miest sú zavedené postupy na zabezpečenie kvalitného rozhodovania o žiadostiach o víza. Na niektorých konzulárnych úradoch je však stále potrebné zlepšiť spracúvanie žiadostí o víza zjednodušením spolupráce s externými poskytovateľmi služieb a pracovných postupov, ako aj lepším využívaním dostupných IT nástrojov. Experti Komisie a členských štátov vykonali v roku 2024 **neohlásené návštevy** konzulárnych úradov Nemecka, Poľska a Španielska a ich príslušných externých poskytovateľov služieb v Bombaji, pričom zohľadnili skutočnosť, že India je jednou z najväčších tretích krajín, na ktoré sa vzťahuje vízová povinnosť, a predstavuje veľký podiel podaných žiadostí. Hoci všetky tri členské štáty vo všeobecnosti dodržiavajú schengenské *acquis*, zároveň čelia výzvam súvisiacim s ich

⁴⁵ Rada 9. septembra 2022 odsúhlasila úplné pozastavenie uplatňovania dohody EÚ o zjednodušení vízového režimu s Ruskom. Komisia 30. septembra 2022 predložila členským štátom usmernenia týkajúce sa konaní o udelenie víza, ako aj hraničných kontrol ruských občanov na vonkajších hraniciach EÚ. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_22_5903

⁴⁶ Od decembra 2023 bolo na konzulárne úrady v tretích krajinách vyslaných už 16 zamestnancov s finančnou podporou poskytovanou v rámci Nástroja na riadenie hraníc a víza (BMVI). Očakáva sa, že tento počet sa v nasledujúcich rokoch zvýši, pričom do roku 2029 bude na konzulárne úrady vyslaných 1 527 zamestnancov.

⁴⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/2667 z 22. novembra 2023, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008, (ES) č. 810/2009 a (EÚ) 2017/2226, nariadenia Rady (ES) č. 693/2003 a (ES) č. 694/2003 a Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, pokiaľ ide o digitalizáciu konania o udelenie víz (Ú. v. EÚ L, 7.12.2023, 1 – 43).

⁴⁸ Po stanovení technických špecifikácií platformy a digitálnych víz bude môcť agentúra eu-LISA začať budovať platformu EÚ na podávanie žiadostí o víza, aby mohla byť podľa plánu uvedená v roku 2028 do prevádzky.

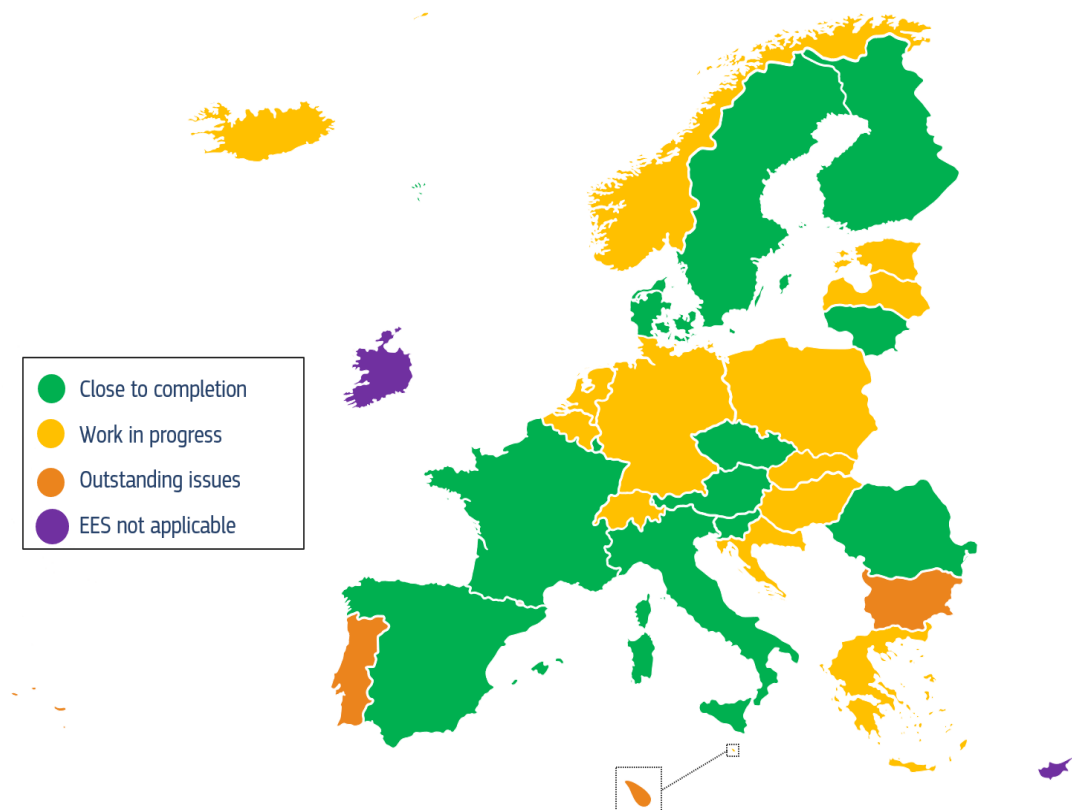
⁴⁹ Očakáva sa, že revidovaný vízový informačný systém bude plne funkčný do jesene 2026.

externými poskytovateľmi služieb, najmä pokiaľ ide o celkovú správu osobných údajov a riadenie vnútroštátnych informačných systémov na spracúvanie víz.

Budovanie digitálnej budúcnosti Európy zavedením bezpečných digitálnych riešení na hraniciach

Vývoj digitálnych riešení, ktoré posilnia kontroly hraníc, môže pomôcť schengenskému priestoru dosiahnuť postavenie svetového lídra, pokiaľ ide o uľahčovanie plynulého a bezpečného cestovania. Investície do výskumu a inovácií, a to aj v rámci programu Horizont Európa, nám v nadchádzajúcich desaťročiach umožnia preskúmať a vytvoriť európske riešenia pre digitálne cestovné systémy. Komisia navrhne v roku 2024 nariadenie o **digitalizácii cestovných dokladov a uľahčení cestovania**, ktorým sa zabezpečí plynulejšie a bezpečnejšie prekračovanie hraníc a zároveň sa zjednodušia cestovné postupy. Dobrovoľné používanie digitálnych cestovných dokladov bude prínosom tak pre cestujúcich, v zmysle rýchlejších hraničných kontrol, ako aj pre pohraničné orgány tým, že im umožní vykonávať potrebné kontroly pred príchodom danej osoby na fyzickú hranicu. Okrem toho podporí zavedenie systému vstup/výstup, a to tým, že sa cestujúcim, ktorí nie sú občanmi EÚ, umožní vopred, t. j. ešte pred cestou, vkladať údaje do systému čím sa obmedzia dlhé rady a čas strávený na hraniciach pri príchode.

Nadchádzajúce spustenie systému vstup/výstup (EES) a Európskeho systému pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS) predstavuje dôležitý krok pri vytváraní **technologicky najpokročilejšieho interoperabilného** systému riadenia hraníc, prístupov a bezpečnosti **na svete**. V roku 2023 sa zintenzívnilo úsilie o zabezpečenie uvedenia **systému vstup/výstup** do prevádzky na jeseň 2024. Za posledný rok Komisia poskytla Bulharsku, Fínsku, Francúzsku, Nemecku, Maďarsku a Slovensku ďalších 25,5 milióna EUR na integrované riešenia, ktoré uľahčujú a automatizujú prekračovanie hraníc. Hoci sa v rámci schengenského priestoru dosiahol významný pokrok, niektoré členské štáty stále zaostávajú, najmä pokiaľ ide o účinné vybavenie hraničných priechodov. Komisia vyzýva všetky členské štáty, aby **naliehavo urýchlili prípravy** a zaistili tak včasné zavedenie tohto systému, ako ho schválila Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci v októbri 2023.

Súčasný stav pripravenosti hraničných priechodov na začatie prevádzky systému vstup/výstup

Zároveň prebiehajú práce na zabezpečení spustenia systému **ETIAS**, ku ktorému má dôjsť v prvom polroku 2025. Veľká väčšina právneho rámca bola vytvorená⁵⁰. Členské štáty, agentúra eu-LISA a agentúra Frontex musia urýchlene zaviesť centrálnu a národné jednotky ETIAS, aby sa zaistila lepšia identifikácia cestujúcich. K dnešnému dňu 21 z 30 členských štátov, ktoré zavádzajú systém ETIAS, vyhlásilo, že realizácia tohto projektu prebieha podľa plánu, zatiaľ čo 9 členských štátov uviedlo, že čelia ťažkostiam, ktoré však nemajú vplyv na začatie prevádzky. Niektoré členské štáty stále čelia problémom súvisiacim s verejným obstarávaním alebo so zmluvami, zatiaľ čo tri členské štáty čelia oneskoreniam pri pridelovaní finančných zdrojov.

Digitálne riešenia na hraniciach začlenené do dôkladných hraničných kontrol

Prebiehajúci vývoj a spustenie digitálnych riešení na hraniciach poskytuje jedinečnú príležitosť na zavedenie najbezpečnejšieho a najpokročilejšieho systému riadenia hraníc na svete. Tento vývoj však musí ísť ruka v ruku s vysokokvalitnými a harmonizovanými postupmi hraničnej kontroly. Kvalita hraničných kontrol na vonkajších hraniciach je kľúčovou prioritou Únie. Hoci veľké toky cestujúcich prinášajú schengenskému priestoru obrovské hospodárske výhody, zároveň zvyšujú tlak na zdroje potrebné na zaručenie kvalitného riadenia vonkajších hraníc založeného na spoľahlivých analýzách rizík.

⁵⁰ Bolo prijatých 26 vykonávacích a delegovaných aktov a tri ďalšie akty sú v procese konečného prijímania.

Schengenské hodnotenia poukazujú na pretrvávajúce výrazné rozdiely v kvalite **hraničných kontrol** na vonkajších hraniciach EÚ, pričom sa zdôrazňuje, že v niektorých členských štátoch je táto kvalita na veľmi nízkej úrovni. Je to spôsobené obmedzenými zdrojmi, nedostatočnou odbornou prípravou, neúplným overovaním podmienok vstupu a obmedzeným používaním detekčných zariadení. Počas jednej z neohlásených návštev v roku 2023 boli zistené závažné nedostatky⁵¹. Hoci niekoľko členských štátov⁵² zintenzívnilo využívanie všetkých relevantných databáz pri **systematických kontrolách na vonkajších hraniciach**, táto otázka naďalej predstavuje významný problém. Využívanie funkcie vyhľadávania pomocou odtlačkov prstov v Schengenskom a vízovom informačnom systéme⁵³ s cieľom odhaliť bezpečnostné hrozby a podvody s osobnými údajmi je naďalej nedostatočné. Zo schengenských hodnotení vyplynulo, že je potrebné zvýšiť kvalitu hraničných kontrol vykonávaných členskými štátmi pomocou automatizovaných riešení hraničnej kontroly (ABC brány) s cieľom zabezpečiť, aby overovanie podmienok vstupu do EÚ spĺňalo bezpečnostné normy.

Výmena **vopred poskytovaných informácií o cestujúcich** (API) takisto umožňuje príslušníkom pohraničnej stráže predbežne skontrolovať cestujúcich v príslušných databázach pred príchodom do EÚ, čo prispieva k ich schopnosti bojovať proti cezhraničnej trestnej činnosti a zároveň skrátiť čakacie lehoty pre cestujúcich na vstup do schengenského priestoru. Zatiaľ čo schengenské hodnotenia uskutočnené v roku 2023 ukázali celkovo pozitívny obraz, pokiaľ ide o účinné využívanie týchto informácií, z monitorovacích činností vykonaných minulý rok vyplýva, že niektoré členské štáty⁵⁴ ešte nezaviedli systémy na zber a využívanie vopred poskytovaných informácií o cestujúcich alebo ich zatiaľ nezaviedli dostatočne. Obnoveným rámcom sa ďalej posilní potenciál vopred poskytovaných informácií o cestujúcich, a to automatizáciou zberu údajov a uľahčením ich kombinovania s údajmi zo záznamov o cestujúcich (PNR), čo prispieje k účinnej identifikácii vysoko rizikových cestujúcich.

Vzhľadom na možné riziko pre schengenský priestor musia všetky členské štáty **urýchlene zlepšiť hraničné kontroly** zabezpečením dostatočných zdrojov, primeranej odbornej prípravy a účinného vykonávania konaní na hraniciach, aby sa zaistilo primerané posudzovanie podmienok vstupu a včasné odhaľovanie bezpečnostných rizík, a to aj zlepšením využívania biometrickej identifikácie.

⁵¹ Príslušné orgány úzko spolupracujú s Komisiou prostredníctvom schengenského koordinátora na rýchlej náprave týchto závažných nedostatkov.

⁵² Závažné nedostatky zistené v Španielsku a na Islande v roku 2022 boli vyriešené.

⁵³ Priemerný podiel kontrol vo vízovom informačnom systéme na vonkajších hraniciach v roku 2023 vykonaných s použitím odtlačkov prstov predstavoval 48 %. Pozitívne je, že Belgicko, Island, Lotyšsko, Luxembursko a Holandsko dosiahli prahovú hodnotu 80 %.

⁵⁴ Konkrétne Belgicko, Francúzsko, Grécko, Island a Lotyšsko.

5. BEZPEČNÝ A CHRÁNENÝ SCHENGENSKÝ PRIESTOR VO VYVÍJAJÚCOM SA GEOSTRATEGICKOM PROSTREDÍ

Napriek globálnemu nárastu organizovanej trestnej činnosti je podľa *2023 Global Organised Crime Index* (globálneho indexu organizovanej trestnej činnosti z roku 2023)⁵⁵ Európa stále jedným z regiónov sveta s nízkou mierou trestnej činnosti. Je to najmä výsledok stabilných a spoľahlivých rámcov boja proti trestnej činnosti, vďaka ktorým majú zločinecké organizácie menej príležitostí na rozšírenie svojich operácií v rámci našich hraníc. Hoci sa Európa v Globálnom indexe organizovanej trestnej činnosti z roku 2023 označuje za svetového lídra v oblasti odolnosti⁵⁶, jej regionálna stabilita zostáva neistá. Najmä dôsledky vojny na Ukrajine, izraelsko-hamaského konfliktu a vzostupu násilného politického extrémizmu v bezprostrednom susedstve EÚ by mohli podnieť radikalizáciu v EÚ. Siete **organizovanej trestnej činnosti** zároveň využívajú nové príležitosti, ktoré súvisia so zvýšenou prepojenosťou spoločností.

Na ceste k jednotnému prístupu k boju proti obchodovaniu s drogami

Zločinecké skupiny sú čoraz viac viacnárrodné a páchajú čoraz viac rôznych druhov trestnej činnosti. Z pozorovaní v roku 2023 vyplýva, že veľká časť násilia spojeného s organizovanou trestnou činnosťou v Európe súvisí s nedovoleným obchodovaním s drogami, ktoré priťahuje veľký počet páchatel'ov trestnej činnosti a vytvára značné zisky⁵⁷.

Rastúca rozmanitosť a zložitosť trhov s drogami v EÚ predstavuje nové výzvy, ktoré si vyžadujú komplexnú európsku reakciu. Nedávno ukončené **tematické schengenské hodnotenie** obchodovania s drogami poukázalo na to, že EÚ a členské štáty majú len čiastočný obraz o tomto jave, keďže sa bežne odhalí a zadrží len malé percento drog, ktoré smerujú do schengenského priestoru. Odhaľovanie drog musí ísť ruka v ruke s rozkladaním zločineckých štruktúr. Integrovaná koordinácia a spolupráca medzi orgánmi presadzovania práva má zároveň zásadný význam pre zabezpečenie multidisciplinárneho prístupu k boju proti obchodovaniu s drogami na všetkých úrovniach. Schengenské *acquis* a existujúce nástroje na boj proti organizovanej trestnej činnosti predstavujú cenné prostriedky na boj proti obchodovaniu s drogami. Maximalizácia ich vplyvu si však vyžaduje, aby boli v súčasnosti dôraznejšie uplatňované.

V októbri 2023 Komisia prijala **plán EÚ na boj proti obchodovaniu s drogami a organizovanej trestnej činnosti**⁵⁸, v ktorom okrem iného predstavila opatrenia na zvýšenie odolnosti logistických centier, ktoré sú často ovplyvnené operáciami obchodovania s drogami,

⁵⁵ Globálna iniciatíva proti nadnárodnej organizovanej trestnej činnosti: [Global-organized-crime-index-2023-web-compressed-compressed.pdf \(globalinitiative.net\)](#)

⁵⁶ Index definuje „odolnosť“ ako schopnosť odolávať organizovanej trestnej činnosti a narúšať ju skôr ako celok než jednotlivé trhy prostredníctvom politických, hospodárskych, právnych a sociálnych opatrení. Celkové hodnotenie: 6,27, čo je výrazne nad celosvetovým priemerom 4,81. Mimoriadne vysoké hodnotenia: v oblasti medzinárodnej spolupráce (7,24), v oblasti vnútroštátnych politík a právnych predpisov (6,85) a v oblasti územnej celistvosti (6,48).

⁵⁷ Podľa Europolu sa odhaduje, že trh s drogami v EÚ má maloobchodnú hodnotu minimálne 31 miliárd EUR.

⁵⁸ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o pláne EÚ na boj proti obchodovaniu s drogami a organizovanej trestnej činnosti.

a na rozloženie vysokorizikových zločineckých sietí. Vykonávanie tohto plánu už prebieha, napríklad vznikla Európska aliancia prístavov. Toto verejno-súkromné partnerstvo spája všetky príslušné zainteresované strany vrátane súkromného sektora s cieľom vytvoriť riešenia na ochranu prístavov pred obchodovaním s drogami a infiltráciou zločineckých sietí. Spolu so zavedením najlepších zistených postupov sú tieto iniciatívy cennými prostriedkami na boj proti obchodovaniu s drogami.

Tieto opatrenia musia byť doplnené o **intenzívnu spoluprácu s partnermi** na celom svete, ktorá povedie k rozbitiu hlavných dodávateľských trás. V roku 2023 Komisia spolu s dotknutými členskými štátmi zintenzívnila osvetu v tretích krajinách, počnúc Latinskou Amerikou. Na základe memoranda o porozumení, ktoré podpísali EÚ a Ekvádor, sa na jar 2024 zorganizuje politický dialóg na vysokej úrovni.

Od ad hoc opatrení k systematickým cezhraničným riešeniam spoločných výziev

Cezhraničná spolupráca účinne vytvára rovnováhu medzi zachovaním bezpečnosti občanov a nenarušovaním cezhraničného pohybu⁵⁹. V tejto súvislosti bolo predmetom osobitného záujmu Komisie **obnovenie kontrol vnútorných hraníc**. V správe o stave Schengenu z roku 2023 Komisia začala konzultácie so všetkými členskými štátmi, ktorých sa týka opätovné zavedenie kontrol vnútorných hraníc, s cieľom prediskutovať základné dôvody ich obnovenia a ich vplyv. V konzultáciách so **schengenským koordinátorom**⁶⁰ sa zdôraznil nesystematický charakter týchto kontrol na väčšine hraničných úsekov a celkovo zvýšená cezhraničná spolupráca. Na základe tejto konzultácie Komisia prijala aj nové odporúčanie (EÚ) 268/2024⁶¹, v ktorom opätovne skúma odporúčania prijaté v predchádzajúcich rokoch a dopĺňa ich na základe skúsenosti získaných v boji proti závažným hrozbám pre verejný poriadok alebo vnútornú bezpečnosť.

Niektoré členské štáty obnovili v októbri 2023 kontroly na nových úsekoch vnútorných hraníc v nadväznosti na rastúci migračný tlak na vonkajších hraniciach EÚ a nárast teroristických hrozieb v schengenskom priestore. Schengenský koordinátor odvtedy pokračuje v úzkom dialógu tak s členskými štátmi, ktorých sa týkajú pretrvávajúce kontroly vnútorných hraníc, ako aj s členskými štátmi, ktorých sa týka toto novšie obnovenie kontrol vnútorných hraníc, s cieľom podporiť ich pri vykonávaní opatrení stanovených v odporúčaní (EÚ) 268/2024. V posledných mesiacoch sa vďaka tomu dosiahol výrazný pokrok na viacerých hraničných úsekoch. Konkrétne všetky členské štáty, ktoré obnovili kontroly vnútorných hraníc, uviedli, že výrazne zintenzívnilo cezhraničnú policajnú spoluprácu so svojimi susedmi vrátane spoločných hliadok, ako aj spoluprácu v oblasti readmisie. Na rakúsko-maďarskej hranici prebiehajú diskusie o vytvorení osobitnej skupiny pre bezpečnosť hraníc, ktorá by bola založená na trojstrannej dohode medzi Maďarskom, Srbskom a Rakúskom a umožnila by vyššiu úroveň spolupráce v boji proti cezhraničnej trestnej činnosti a v oblasti ochrany hraníc.

⁵⁹ V schengenskom priestore sa nachádza približne 40 regiónov pozdĺž vnútorných pozemných hraníc, čo predstavuje 40 % územia Únie a takmer 30 % obyvateľov EÚ.

⁶⁰ Ú. v. EÚ L 2024/268, 17.1.2024, s. 1.

⁶¹ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2024/268 z 23. novembra 2023 o spolupráci medzi členskými štátmi v súvislosti so závažnými hrozbami pre vnútornú bezpečnosť a verejný poriadok v priestore bez kontroly vnútorných hraníc (Ú. v. EÚ L, 2024/268, 17.1.2024).

Okrem iniciatívy v oblasti regionálnej spolupráce medzi Rakúskom, Bulharskom, Gréckom, Maďarskom, Rumunskom a Slovenskom, ktorá je založená na prístupe zameranom na celú trasu, sa výrazne posilnila aj cezhraničná spolupráca medzi Chorvátskom, Slovinskom a Talianskom po tom, ako policajní náčelníci týchto troch členských štátov podpísali vyhlásenie o zámere ďalej rozvíjať spoločnú spoluprácu vrátane posilnenia dvojstranných spoločných hliadok a organizácie trojstranných spoločných hliadok na chorvátskej hranici s Bosnou a Hercegovinou.

Europol takisto zintenzívnil svoju operačnú podporu, ktorú poskytuje členským štátom v boji proti prevádzachtvu. Podporil napríklad Bulharsko prostredníctvom regionálnej operačnej pracovnej skupiny, ktorej cieľom je posilniť vyšetrovanie prípadov prevádzachtva.

Na základe tohto pozitívneho vývoja boli kontroly vnútorných hraníc zrušené od januára 2024 na česko-slovenskej hranici, od februára 2024 na slovensko-maďarskej hranici a od marca 2024 na poľsko-slovenskej hranici. Podobný pokrok sa očakáva na taliansko-slovinských a slovinsko-chorvátskych hraniciach v nadchádzajúcich mesiacoch.

Členské štáty môžu naďalej využívať existujúce dvojstranné readmisné dohody alebo dojednania na odovzdanie štátneho príslušníka tretej krajiny späť do susedného členského štátu, ako sa stanovuje v článku 6 ods. 3 smernice o návrate. Nedávna judikatúra Súdneho dvora Európskej únie⁶² potvrdzuje, že dočasné obnovenie kontrol vnútorných hraníc nezabavuje členské štáty povinnosti uplatňovať pravidlá a záruky stanovené v smernici o návrate. Nemalo by to však mať vplyv na využívanie dvojstranných readmisných dohôd alebo dojednaní na vnútorných hraniciach namiesto vydávania rozhodnutí o návrate, keďže táto možnosť je výslovne stanovená v smernici o návrate. Schengenský koordinátor bude pokračovať v rokovaní o vykonávaní dvojstranných readmisných dohôd a dojednaní a podporovať spoluprácu medzi orgánmi členských štátov pri ich účinnom využívaní. V rovnakom duchu budú útvary Komisie pozorne sledovať zavádzanie praktických opatrení na vykonávanie konania o odovzdaní⁶³ podľa revidovaného Kódexu schengenských hraníc.

Schengenský koordinátor bude takisto naďalej podporovať členské štáty pri posilňovaní ich cezhraničnej spolupráce v záujme postupného zrušenia kontrol vnútorných hraníc, a to najmä na tých hraniciach, ktoré si vyžadujú zavedenie dodatočných spoločných opatrení, konkrétne na francúzsko-španielskej hranici, nemecko-rakúskej hranici a nemecko-poľskej hranici. Tieto kontroly odčerpávajú kľúčové zdroje, ktoré sú určené na riadenie vonkajších hraníc, a majú negatívne sociálno-ekonomické dôsledky. Členské štáty budú mať v nadväznosti na dohodu o revízii Kódexu schengenských hraníc k dispozícii ďalšie nástroje na riešenie obáv týkajúcich sa bezpečnosti a migrácie, ktoré spočívajú v alternatívnych opatreniach vrátane nového konania o odovzdaní a posilnenej policajnej spolupráce.

⁶² Vec C-143/22.

⁶³ Konanie o odovzdaní je novým nástrojom na riešenie sekundárnych pohybov v rámci schengenského priestoru. Umožňuje členským štátom odovzdávať v rámci dvojstrannej spolupráce neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín zadržaných v pohraničných regiónoch do členského štátu, z ktorého priamo prišli.

V minulom roku prebiehalo obdobné úsilie o zabezpečenie úplného vykonávania opatrení stanovených v **odporúčaní Rady z roku 2022 o operačnej spolupráci v oblasti presadzovania práva**⁶⁴. Toto odporúčanie ponúka riešenia na prekonanie výziev v oblasti operačnej spolupráce medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov. Uskutočnili sa štyri odborné semináre a Komisia uverejnila výzvu na financovanie operačných projektov spolupráce v oblasti presadzovania práva v rámci **Fondu pre vnútornú bezpečnosť – polícia** (9 miliónov EUR). Financovalo sa z neho už šesť nových projektov zahŕňajúcich 13 rôznych členských štátov⁶⁵. Komisia predloží v nadchádzajúcich mesiacoch správu o opatreniach prijatých na zabezpečenie úplného vykonávania odporúčania Rady a bude pokračovať v úsilí o zriadenie stálej expertnej skupiny pre operačnú spoluprácu v oblasti presadzovania práva, ktorá bude slúžiť ako platforma pre orgány presadzovania práva členských štátov na výmenu informácií o najlepších postupoch a výzvach, ktorým čelia v oblasti cezhraničnej spolupráce.

V schengenských hodnoteniach z roku 2023 bol zaznamenaný pozitívny vývoj, pokiaľ ide o **posilnenú policajnú spoluprácu**, a to najmä na miestnej úrovni. Mnohé členské štáty teraz umožňujú orgánom zo susedných členských štátov, ktoré sú zapojené do **spoločných operácií**, vykonávať kontroly totožnosti alebo zadržať osoby, ktoré sa snažia takýmto kontrolám vyhnúť. Je to nevyhnutné na zabránenie tomu, aby zločinecké siete využívali skutočnosť, že sa nevykonáva kontrola vnútorných hraníc. Členské štáty však ešte musia zaistiť bezpečnú komunikáciu v reálnom čase, ktorá bude fungovať cezhranične. Prebieha niekoľko projektov, najmä v rámci **projektu BroadNet**, ktorý vymedzí operačné rádiové postupy budúceho celoeurópskeho rádiového systému.

Schengenské hodnotenia takisto poukázali na zlepšenie fungovania **centier policajnej a colnej spolupráce**, ktoré teraz účinnejšie podporujú koordináciu spoločných hliadok a rozvoj spoločných regionálnych analýz. Existuje však priestor na ďalšiu integráciu týchto spravodajských informácií do posudzovania rizík, a to zavedením systematickejších postupov výmeny informácií. Vo viacerých týchto centrách sa musí urýchlene zaviesť sieťová aplikácia na zabezpečenú výmenu informácií (SIENA), aby sa umožnila užšia spolupráca a výmena informácií s Europolom.

Členské štáty by mali prijať **strategickejší prístup** k cezhraničnej spolupráci, a to aj prepojením spravodajských informácií a informácií získaných na vonkajších hraniciach a v rámci schengenského priestoru do jedného (národného) situačného prehľadu, pričom by sa mala zintenzívniť spolupráca a výmena informácií medzi jednotnými kontaktnými miestami, národnými koordinačnými centrami a centrami policajnej a colnej spolupráce pomocou sieťovej aplikácie na zabezpečenú výmenu informácií (SIENA). Existujúce iniciatívy v oblasti spolupráce musia byť zakotvené v regionálnych zastrešujúcich štruktúrach. Je potrebné aktualizovať vnútroštátne stratégie a postupy týkajúce sa cezhraničnej trestnej činnosti a súvisiacich výziev vrátane sekundárnych pohybov. Mali by zahŕňať nové možnosti stanovené v Kódexe schengenských hraníc a možnosti vyplývajúce z odporúčania Rady o operačnej

⁶⁴ Odporúčanie Rady (EÚ) 2022/915 z 9. júna 2022 o operačnej spolupráci v oblasti presadzovania práva: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32022H0915>

⁶⁵ Poľsko, Česko, Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Rakúsko, Írsko, Luxembursko, Belgicko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko a Bulharsko.

spolupráci v oblasti presadzovania práva. V tejto súvislosti zohráva kľúčovú úlohu **aktualizácia dvojstranných dohôd** o cezhraničnej spolupráci v oblasti presadzovania práva. Príkladom je nová dohoda BENELUXU o policajnej spolupráci medzi Belgickom, Luxemburskom a Holandskom, ktorá umožňuje hlbšiu regionálnu spoluprácu⁶⁶ zahŕňajúcu cezhraničné prenasledovanie a cezhraničné sledovanie. Okrem toho v rámci príprav na úplné uplatňovanie schengenského *acquis* v Bulharsku a Rumunsku oba členské štáty aktualizujú svoje dvojstranné dohody so susednými členskými štátmi.

Výmena informácií a ochrana údajov

Bezpečný schengenský priestor si vyžaduje zaistenie stáleho toku informácií medzi orgánmi v rôznych členských štátoch, pričom sa musia plne dodržiavať prísne normy EÚ v oblasti ochrany údajov. Systém vstup/výstup a systém ETIAS spolu s novou databázou Eurodac poskytujú Únii účinnejšie nástroje na vonkajších hraniciach, podporujú identifikáciu, pomáhajú predchádzať sekundárnym pohybom a prispievajú k účinnejšiemu postupu. Vďaka **obnove Schengenského informačného systému** sa rozšíril prístup k jeho údajom, ich využívanie a aj samotné údaje v SIS, čím sa posilnila vnútorná bezpečnosť schengenského priestoru. V marci 2023 ho úspešne, bez prevádzkových či technických ťažkostí, zaviedli a integrovali mnohé orgány v členských štátoch. Schengenské hodnotenia potvrdili, že členské štáty postupne využívajú jeho nové funkcie a vkladajú doň nové kategórie zápisov⁶⁷, hoci stále existuje priestor na to, aby sa tieto údaje plnohodnotnejšie využívali. Navyše niektoré členské štáty nie sú dôsledné, pokiaľ ide o vkladanie údajov o odtlačkoch prstov, a pretrváva aj problém **nedostatku zdrojov a nedostatočného budovania kapacít** útvarov SIRENE v členských štátoch, čo výrazne bráni celkovej výmene informácií medzi členskými štátmi. Aby dochádzalo k úplnej výmene informácií, všetky členské štáty musia zriadiť plne funkčné jednotné kontaktné miesto, ktoré bude mať k dispozícii primerané zdroje, ako sa stanovuje v smernici o výmene informácií medzi orgánmi presadzovania práva prijatej v máji 2023. Ako sa zistilo počas schengenských hodnotení, mnohé jednotné kontaktné miesta stále nevyužívajú **jednotný systém správy prípadov**. Zatiaľ čo viac ako polovica členských štátov výrazne pokročila v legislatívnej transpozícii smernice, malo by sa zintenzívniť úsilie o jej vykonávanie.

Členské štáty však musia zabezpečiť, aby sa intenzívnejšia výmena informácií vrátane osobných údajov zo strany orgánov presadzovania práva a justičných orgánov uskutočňovala pri plnom dodržiavaní požiadaviek na ochranu údajov. Orgány, ktoré riadia a používajú rozsiahle informačné systémy, musia zabezpečiť, aby sa požiadavky na ochranu údajov dodržiavali v praxi a aby sa ich dodržiavanie pravidelne monitorovalo s cieľom odhaliť slabé miesta v systémoch, ako aj nezákonné spracúvanie osobných údajov. V schengenských hodnoteniach z roku 2023 sa potvrdilo, že to tak vždy nie je. Orgány pre ochranu osobných údajov navyše nie vždy vykonávajú komplexný dohľad nad zákonnosťou spracúvania

⁶⁶ https://www.benelux.int/files/3315/3234/9332/FichePolice_EN.pdf

⁶⁷ Od 7. marca 2023 bolo do SIS vložených viac ako 430 000 zápisov na účely návratu, viac ako 11 500 zápisov o zraniteľných osobách, viac ako 900 zápisov o osobách a veciach na účely zisťovacích kontrol a viac ako 45 zápisov o neznámych hľadaných osobách.

osobných údajov v rozsiahlych informačných systémoch a mali by svoju činnosť zintenzívniť. Niektoré orgány pre ochranu údajov stále potrebujú dodatočné finančné a ľudské zdroje.

Napokon prechod na **digitálne riadenie schengenského priestoru** si vyžaduje dôrazné a aktívne riadenie príslušných systémov. Na tento účel Komisia vykonáva hodnotenie Agentúry EÚ na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov (eu-LISA) v súlade s článkom 39 nariadenia o agentúre eu-LISA⁶⁸.

⁶⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1726 zo 14. novembra 2018 o Agentúre Európskej únie na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-LISA) a o zmene nariadenia (ES) č. 1987/2006 a rozhodnutia Rady 2007/533/SVV a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 1077/2011.

Priority pre bezpečný a zabezpečenejší schengenský priestor

- Zaviest' **strategický prístup** k cezhraničnej spolupráci, ktorým sa zosúladia vnútroštátne a európske priority a prepoja sa spravodajské informácie získané na vonkajších hraniciach a v rámci schengenského priestoru do jedného (národného) situačného prehľadu, a zároveň posilniť jednotné kontaktné miesta v súlade so smernicou (EÚ) 2023/977.
- V úzkej spolupráci so susednými členskými štátmi v regióne stanoviť potrebné opatrenia **policajnej spolupráce** na riešenie existujúcich a vznikajúcich migračných a bezpečnostných rizík, a to úplným vykonávaním odporúčania Rady (EÚ) 2022/915 o operačnej spolupráci v oblasti presadzovania práva a v súlade s odporúčaním Komisie (EÚ) 2024/268 o spolupráci medzi členskými štátmi.
- Plne využívať **spravodajské informácie** dostupné na všetkých úrovniach úplným spustením aplikácie SIENA, a to aj v centrách policajnej a colnej spolupráce.
- Maximalizovať využívanie **údajov SIS** zužitkovaním všetkých nových funkcií a pridelením zdrojov a kapacít útvarami SIRENE.
- Zabezpečiť, aby sa intenzívnejšia výmena informácií uskutočňovala v plnom súlade s požiadavkami na **ochranu údajov**.
- Aktívne prispievať k **plánu EÚ na boj proti obchodovaniu s drogami** a organizovanej trestnej činnosti, a to aj zavedením najlepších postupov identifikovaných v tematickom schengenskom hodnotení boja proti obchodovaniu s drogami.

6. ĎALŠIE KROKY

Z tejto správy vyplýva, že v súvislosti s vykonávaním priorít identifikovaných v správe o stave Schengenu z roku 2023 sa dosiahol **rozhodujúci legislatívny a operačný pokrok**. Prijali sa najmä osobitné opatrenia na konsolidáciu a ďalšie posilnenie cyklu správy schengenského priestoru, ďalšie posilnenie vonkajších hraníc EÚ, zvýšenie účinnosti návratového systému, zlepšenie vnútornej bezpečnosti, ako aj lepšie vykonávanie vízovej politiky EÚ. Podnikli sa aj dôležité prvé kroky na dokončenie schengenského priestoru, a to vďaka tomu, že sa v decembri prijalo rozhodnutie Rady o zrušení kontrol na vnútorných vzdušných a námorných hraniciach s Bulharskom a Rumunskom. V správe o stave Schengenu z roku 2024 sa upozorňuje na zostávajúce nedostatky týkajúce sa vykonávania cyklu na roky 2023 – 2024, ako aj na vznikajúce výzvy pre schengenský priestor a prioritné opatrenia pre schengenský cyklus na roky 2024 – 2025.

Komisia okrem toho v záujme uľahčenia vykonávania týchto priorít predložila aj návrh **odporúčania Rady pre schengenský cyklus na roky 2024 – 2025** a vyzýva Radu, aby ho na nadchádzajúcom zasadnutí schengenskej rady v júni 2024 prijala⁶⁹.

⁶⁹ Rámčeky s prioritami uvedené v tejto správe by sa mali chápať ako doplnenie k návrhu odporúčania Rady a ich zámerom je poskytnúť ďalší kontext.

Body nastolené v tomto novom schengenskom cykle by mali tvoriť základ pre intenzívnejší **politický dialóg** na vnútroštátnej aj európskej úrovni, a to aj v Európskom parlamente a Rade.